

Univerzita Palackého v Olomouci

Filozofická fakulta

Katedra divadelních, filmových a mediálních studií

Bakalářská práce

Koule Davida Drábka v rozhlase a v divadle

Koule by David Drábek in radio broadcast and in theatre

Autor práce: **Tereza Sýkorová**

Obor: Teorie a dějiny dramatických umění

Vedoucí práce: **Doc. PhDr. Jiří Štefanides**

Olomouc 2013

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně s uvedením veškeré použité literatury a pramenů.

V Olomouci dne 27. června 2013

.....
Tereza Sýkorová

Poděkování

Ráda bych poděkovala doc. PhDr. Jiřímu Štefanidesovi za vstřícný a trpělivý přístup při vedení práce a za veškeré rady a připomínky. Dále děkuji pracovníkům Českého rozhlasu a Klicperova divadla v Hradci Králové za poskytnutí informací a materiálů. Děkuji také rodině a blízkým přátelům za jejich lásku, oporu a pochopení.

OBSAH

ÚVOD	5
1. POROVNÁNÍ TEXTOVÝCH VERZÍ	10
1.1 Rozhlasová hra.....	10
1.1.1 Konečná podoba textu v rozhlasové inscenaci	12
1.2 Divadelní adaptace rozhlasové hry	12
1.2.1 Odlišnosti od textu v průběhu života divadelní inscenace.....	15
2. ROZHLASOVÁ INSCENACE	17
2.1 Zvuková složka.....	17
2.2 Herecká složka.....	18
2.2.1 Milena, atletická královna – Pavla Tomicová	18
2.2.2 Moderátor – Jan Vondráček.....	19
2.2.3 Ostatní postavy	21
2.3 Hudební složka	22
3. DIVADELNÍ INSCENACE.....	24
3.1 Scénografie	24
3.2 Herectví.....	26
3.2.1 Milena, atletická královna – Pavla Tomicová	26
3.2.2 Moderátor Klubu seniorů (a další postavy) – Jiří Zapletal	27
3.2.3 Vybrané postavy	27
3.3 Hudební složka	28
4. POROVNÁNÍ INSCENACÍ A JEJICH PŘIJETÍ	31
ZÁVĚR	37
ANOTACE	39
ANNOTATION.....	40
LITERATURA A PRAMENY	41
PŘÍLOHY	57

ÚVOD

Málokteré rozhlasové hře se podaří vzbudit takový ohlas, jako se to povedlo *Kouli* Davida Drábka v režii Aleše Vrzáka. Zájem médií o ni nastal dokonce ještě před jejím premiérovým uvedením na tehdejší kulturní stanici Český rozhlas 3 – Vltava¹ 25. ledna 2011 v rámci cyklu původních rozhlasových her Vinohradská 12.² Způsobila ho podoba hlavní postavy hry, bývalé slavné koulařky Mileny, která ve své zpovědi v rozhlasovém pořadu hovoří mimo jiné i o státem řízeném dopingu, s někdejší atletkou, funkcionářkou, podnikatelkou a tehdejší členkou Rady České televize Helenou Fibingerovou, jejíž světový halový rekord ve vrhu koulí 22,50 m nebyl od roku 1977 překonán. Společné rysy vykazuje i vedlejší postava běžkyně Radmily s atletkou Jarmilou Kratochvílovou.

Vlnu ohlasů rozpoutal zejména rozhovor Barbory Tachecí s Helenou Fibingerovou,³ kde Helena Fibingerová v souvislosti s hrou hovoří o „*posttotalitním vyřizováním účtů*“.⁴ Na jedné straně následovaly rozhořčené reakce, které odsuzovaly text hry jako urážející a které nesouhlasily s jejím uvedením v programu média veřejné služby,⁵ na druhé straně byla na obhajobu rozhlasové hry publikována celá řada článků⁶ a pochvalných recenzí. Na základě stížnosti Českého atletického svazu si inscenaci poslechli členové Rady Českého rozhlasu, kteří rozhodli, že nemohou stanici za odvysílání *Koule* nijak postihnout.⁷ V únoru 2011 obdržel Český rozhlas písemnou výzvu

¹ Dnešní název stanice zní Český rozhlas Vltava.

² Projekt připravila Literárně dramatická redakce ve spolupráci s Producentickým centrem a literární redakcí Českého rozhlasu v Brně. V rámci cyklu bylo připraveno 12 původních her, mezi nimi například hry Karla Pavla Brycze, Pro nepřekonatelný odpor Marka Epsteina, Učitel malby Petra Kolečka, Obecní muzeum Tomáše Zmeškala nebo Lidojedi Jaroslava Rudiše a Petra Pýchy. Kulturní stanice Český rozhlas 3 – Vltava inscenaci vysílala v pořadu Klub rozhlasové hry. Zdroj: VELÍŠEK, Martin. Vinohradská 12, čti Vinohradská dvanáctka. *Týdeník Rozhlas* 21, 2011, č. 4, s. 9.

³ Video rozhovoru je nedostupné. Srov. TACHECÍ, Barbora. Hrou o dopující koulařce si se mnou vyřizují účty, míní Fibingerová. *iDNES.cz* [online]. 25. 1. 2011 [cit. 19. 4. 2013]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/hrou-o-dopujici-koularce-si-se-mnou-vyrizuji-ucty-mini-fibingerova-1fk/domaci.aspx?c=A110125_153030_domaci_jw

⁴ TACHECÍ, Barbora. Nejsem Janečkova fanyнка. *Mladá fronta Dnes*, 26. 1. 2011, s. A12.

⁵ Srov. TACHECÍ, Barbora. NÁZOR: Tečka za rozhlasovou Kouli aneb kdo přijde na řadu po Fibingerové. *iDNES.cz* [online]. 10. 5. 2012 [cit. 8. 6. 2013]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/nazor-tecka-za-rozhlasovou-kouli-aneb-kdo-prijde-na-radu-po-fibingerove-13m-/domaci.aspx?c=A110201_230834_domaci_hro/.

– NOŽIČKA, Josef. Koule – ubohost ze strany veřejnoprávního rozhlasu. *Blog - Josef Nožička (blog.iDNES.cz)* [online]. 1. 2. 2011 [cit. 9. 1. 2013]. Dostupné z: <http://nozicka.blog.idnes.cz/c/175418/Koule-ubohost-ze-strany-verejnopravnio-rozhlasu.html>

⁶ Srov. CHUCHMA, Josef. POLEMKA: Barbora Tachecí vrhá Kouli mimo výseč. A atletický svaz je pod vlivem omamných látek. *iDNES.cz* [online]. 4. 2. 2011 [cit. 19. 4. 2013]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/polemika-barbora-tacheci-vrha-kouli-mimo-vysec-a-atleticky-svaz-je-pod-vlivem-omamnych-latek-g91-/kavarna.aspx?c=A110204_183342_kavarna_chu/. – PEŇAS, Jiří. Hra Koule – pocta Fibingerové. *Lidové noviny*, 31. 1. 2011, s. 9.

⁷ Srov. Zvukový záznam z 2. veřejné schůze Rady Českého rozhlasu 2/2 (24. 2. 2011). *Český rozhlas (archiv)* [online]. 24. 2. 2011 [cit. 9. 6. 2013]. Dostupné z: <http://prehravac.rozhlas.cz/audio/2268262>

od advokátní kanceláře Pokorný, Wagner & spol., která zastupovala Helenu Fibingerovou a Jarmilu Kratochvílovou, s požadavkem na finanční kompenzaci za způsobenou újmu údajným porušením práv na ochranu osobnosti obou uvedených klientek. Zástupci Českého rozhlasu v písemné odpovědi veškerá tvrzená porušení obecně závazných právních předpisů odmítli, jakož i nárok na vyplacení jakéhokoliv zadostiučinění. I když se v médiích opakovaně psalo o připravovaných žalobách, Českému rozhlasu už žádná další výzva nebyla zaslána a žádná žaloba v této věci podána nebyla.⁸ V 15. ročníku ankety Neviditelný herec, kterou vyhláší *Týdeník Rozhlas*, se *Koule* stala nejlepší původní rozhlasovou hrou v sezoně 2010/2011. Ocenění byli i hlavní představitelé inscenace (Pavla Tomicová za roli Mileny, Jan Vondráček za roli Moderátora), kteří se ve svých kategoriích shodně umístili na druhém místě.

Autor upravil text hry pro inscenování v divadle a nastudoval ho s herci Klicperova divadla v Hradci Králové, kde od sezony 2008/2009 působí jako umělecký šéf, režisér a autor. Divadelní verze *Koule* měla premiéru 12. května 2012 ve Studiu Beseda tohoto divadla. O inscenaci je stále velký divácký zájem, lístky na představení jsou každý měsíc vyprodané během několika málo minut po otevření rezervačního a prodejního systému. Na rozdíl od rozhlasového zpracování se ale divadelní inscenace nesetkala s obdobným zájmem médií.

Právě odlišnost reakcí na jednotlivá zpracování *Koule* mě na celé záležitosti zaujala nejvíce. Mou pozornost upoutala také rozdílná délka obou verzí – zatímco rozhlasová inscenace má stopáž necelou hodinu, divadelní představení trvá téměř dvě a půl hodiny. Ve své bakalářské práci jsem se rozhodla obě inscenace a jejich dramatické texty porovnat a pokusit se zjistit, zda jsou v nich akcentována jiná témata a zda by případným odlišným vyzněním verzí mohlo být způsobené jejich odlišné přijetí. Při porovnání obou verzí si uvědomuji vliv rozdílné režie (rozhlasovou režíroval Aleš Vrzák, tu divadelní sám autor hry), a především základní odlišnosti v médiích – rozhlasu jako audiálního média, divadla jako média audiovizuálního. Jediným výrazovým prostředkem herce v rozhlase je jeho hlas. Ten se proto stává nositelem mnoha informací a významů. Jelikož má rozhlas k dispozici pouze akustické složky, bývá s nimi zpravidla pracováno výrazněji než v případě divadla. V divadle je navíc rozdělena pozornost i mezi složky další, specifické pro divadlo. V divadelní inscenaci mohou být přítomny i scény,

⁸ Osobní e-mailová korespondence s právníkem Českého rozhlasu Markem Benešem (10. 6. 2013). Uloženo v osobním archivu autorky práce.

kteřé by v případě rozhlasové inscenace odváděly pozornost od hlavní dějové a myšlenkové linie.⁹

Práce je rozdělena do čtyř kapitol. V první kapitole porovnávám text rozhlasové hry a text určený pro divadelní realizaci. Zaznamenávám také, jak s texty bylo dále pracováno. V druhé kapitole se zaměřuji na analýzu rozhlasové inscenace. Pojednávám o zvukové, herecké a hudební složce. V třetí kapitole analyzuji divadelní inscenaci, kde se kromě herecké a hudební složky věnuji také scénografickému řešení. V poslední kapitole se věnuji porovnání obou zpracování a jejich přijetí. Práci uzavírá obrazová příloha dokumentující divadelní zpracování inscenace a soupis inscenačních týmů, osob a obsazení.

Rozhlasové a divadelní verzi *Koule* dosud nebyla věnována žádná bakalářská ani diplomová práce, nicméně v posledních letech vzniklo několik prací, které se zabývají dramatickou tvorbou Davida Drábka, analýzou a recepcí jeho her – například bakalářská práce *Dramatická tvorba Davida Drábka*¹⁰ Kateřiny Kunzfeldové z roku 2008, bakalářská práce Veroniky Bečkové *Dramatika Davida Drábka v Klicperově divadle*¹¹ z roku 2012, bakalářská práce *David Drábek: Akvabely; analýza – kontext – inscenační praxe*,¹² kterou v roce 2010 napsal Matyáš Dlab, nebo bakalářská práce Michaely Malčíkové *Zahraniční recepce hry Akvabely Davida Drábka*¹³ z roku 2011. Letmo se o rozhlasové verzi *Koule* zmiňuje Roman Tomek ve své diplomové práci *Zákaz cenzury*¹⁴ z roku 2012, kde se zabývá hypotetickou situací, kdy by Český rozhlas zamítl hru odvysílat.

Při porovnání textů rozhlasové a divadelní verze pracuji s textem rozhlasové hry a s *výsledným scénářem* určeným pro jevištní realizaci, který mi poskytlo královéhradecké divadlo. Text rozhlasové hry vyšel dvakrát – jednou samostatně¹⁵ a jednou ve výboru her Davida Drábka z let 2003–2011 *Aby se Čechům ovary zachvěly*.¹⁶ Texty v obou publikacích se neliší. Od divadla jsem získala dva texty. První text lze označit jako

⁹ JANOUŠEK, Martin. *Divadlo v rozhlase. Transkripce divadelní hry do rozhlasové podoby*. Diplomová práce. Filozofická fakulta, MU Brno. Brno : Masarykova univerzita, 2007, s. 50–80.

¹⁰ KUNZFELDOVÁ, Kateřina. *Dramatická tvorba Davida Drábka*. Bakalářská práce. Pedagogická fakulta MU Brno. Brno : Masarykova univerzita, 2008.

¹¹ BEČKOVÁ, Veronika. *Dramatika Davida Drábka v Klicperově divadle*. Bakalářská práce. Filozofická fakulta UP Olomouc. Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci, 2012.

¹² DLAB, Matyáš. *David Drábek: Akvabely; analýza – kontext – inscenační praxe*. Bakalářská práce. Filozofická fakulta UP Olomouc. Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci, 2010.

¹³ MALČÍKOVÁ, Michaela. *Zahraniční recepce hry Akvabely Davida Drábka*. Bakalářská práce. Filozofická fakulta MU Brno. Brno : Masarykova univerzita, 2011.

¹⁴ TOMEK, Roman. *Zákaz cenzury*. Diplomová práce. Právnická fakulta MU Brno. Brno : Masarykova univerzita, 2012.

¹⁵ DRÁBEK, David. *Koule*. 1. vyd. Praha : Filip Tomáš – Akropolis, 2011.

¹⁶ DRÁBEK, David. *Koule*. In: *Aby se Čechům ovary zachvěly*. Praha : Filip Tomáš – Akropolis, 2011, s. 217–238.

průběžný scénář,¹⁷ který se od současné podoby divadelní inscenace nemálo liší.¹⁸ Druhá textová verze, která odpovídá jevištní realizaci a která je pro potřebu práce označena jako *výsledný scénář*,¹⁹ vznikala zpětným zápisem do *průběžného scénáře*, neboť mnoho situací a replik vznikalo během zkoušení inscenace.²⁰ V práci vycházím z *výsledného scénáře*, který v další části práce nazývám divadelní adaptací rozhlasové hry.

Primárním zdrojem pro analýzu rozhlasové inscenace je její zvuková nahrávka na CD, kterou v roce 2011 vydal Radioservis Českého rozhlasu.²¹ Při psaní analýzy jsem čerpala poznatky ze studia tematické literatury, například z knihy Aleny Štěřbové *Rozhlasová inscenace*.²² Primárním zdrojem pro analýzu divadelní inscenace byl záznam divadelního představení, které pořídilo Klicperovo divadlo v Hradci Králové v květnu 2012 pro archivní účely,²³ a z vlastní divácké zkušenosti.

Záznam inscenace mi poskytlo samotné divadlo. Obrazová kvalita záznamu odpovídá jeho pořízení pro účely archivace. Natočen byl jedinou kamerou a poskytuje pohled na jeviště shora z pravé strany. Kamera byla po celou dobu staticky umístěna, výjimečné jsou momenty, kdy dochází k použití transfokátoru či natočení kamery na některou stranu. Na záznamu není dobře vidět líčení herců, jejich mimika, což je navíc často znesnadněné nasvícením scény, zvláště když je některá z postav nasvícená bodovým reflektorem. Zvuková kvalita záznamu je vyhovující, i přesto jsou však některé repliky obtížně slyšitelné. Velmi přínosná tak pro mě i z tohoto hlediska byla vlastní divácká zkušenost. Představení jsem zhlédla dvakrát. Poprvé měsíc po premiéře inscenace 18. června 2012 ve Studiu Beseda Klicperova divadla v Hradci Králové, podruhé 2. února 2013 v Divadle J. K. Tyla v Červeném Kostelci, kde královéhradecký soubor hostoval. Jelikož jsem představení viděla s neopomenutelným časovým odstupem, mohla jsem zaznamenat také drobné aktualizace inscenace dané odkazem na aktuální politickou situaci. Další textové úpravy souvisely převážně s lokalitou Červeného Kostelce,

¹⁷ DRÁBEK, David. *Koule*. Divadelní adaptace rozhlasové hry. Průběžný scénář. Poskytnuto Klicperovým divadlem v Hradci Králové v elektronické podobě.

¹⁸ Na *průběžném scénáři* je viditelné, jak se konečná podoba textu vyvíjela. Například jsou v něm používány jména postav z rozhlasové předlohy, těm už jsou ale přiděleny repliky nových postav – u postavy Zvukaře jsou tak zapsány repliky Maskérky Milušky.

¹⁹ DRÁBEK, David. *Koule*. Divadelní adaptace rozhlasové hry. Výsledný scénář. Poskytnuto Klicperovým divadlem v Hradci Králové v elektronické podobě.

²⁰ Osobní e-mailová korespondence s dramaturgyní Klicperova divadla v Hradci Králové Janou Sloukovou (10. 6. 2013). Uloženo v osobním archivu autorky práce.

²¹ DRÁBEK, David. *Koule* [zvukový záznam na CD]. Praha : Radioservis, 2011.

²² ŠTĚRBOVÁ, Alena. *Rozhlasová inscenace*. Teoreticky komentované dějiny české rozhlasové produkce. Olomouc : Univerzita Palackého, 1995.

²³ DRÁBEK, David. *Koule*. Videozáznam inscenace Klicperova divadla v Hradci Králové z roku 2012, 133 min. Záznam pořízen studiem Klicperovo divadlo Hradec Králové v květnu 2012 pro archivní účely.

kde soubor hostoval, a s přizpůsobením názvů některých míst, které se v inscenaci objevují, místním reáliím. S odlišným typem prostoru v Divadle J. K. Tyla v Červeném Kostelci (vysoko položené jeviště, úzké schodiště do hlediště) souvisely také další odlišnosti spočívající zejména v pohybovém omezení herců.

Dále čerpám informace z divadelního programu²⁴ a z tiskové zprávy k divadelní inscenaci královéhradeckého divadla. Rovněž pracuji s informacemi získanými ze zpravodajských článků, recenzí a společenských reflexí. Jednotlivé, převážně tištěné mediální výstupy jsem vyhledala nejprve v archivu Divadelního ústavu, kde jsem si také některé články z denního tisku okopírovala. Dále jsem využila na internetu dostupného archivu Českého rozhlasu, kde se mi k tématu podařilo nalézt několik článků a audiozáznamů. Některé recenze divadelní inscenace jsem našla na internetových stránkách Klicperova divadla v Hradci Králové, kde mi také jako zdroj dalších informací posloužil internetový časopis divadla *Pot&lesk*. Četné množství ohlasů se mi podařilo vyhledat na internetu, a to jak v podobě článků na internetových serverech, internetových stránkách kulturních časopisů a jiných dalších stránkách, v podobě příspěvků na blozích a příspěvků v posluchačských a čtenářských diskuzích, tak ve formě televizních reportáží. Získané informace mi pomohly k vytvoření komplexní představy o celém průběhu „*aféry Koule*“, ale také mi poskytly informace, jak kritici i publikum obě zpracování *Koule* přijali a jaké motivy a témata považovali v každé z verzí za klíčové. Informace a citace názorů z mediálních výstupů používám k popsání názorového střetu, který hra vyvolala, a k doplnění porovnání obou inscenací.

²⁴ BIDLASOVÁ, Markéta. David Drábek – Koule. Divadelní program. Klicperovo divadlo Hradec Králové, premiéra 12. 5. 2012. Hradec Králové : Klicperovo divadlo, 2012.

1. POROVNÁNÍ TEXTOVÝCH VERZÍ

1.1 Rozhlasová hra

Rozhlasovou hru *Koule* s podtitulem *Příběh vrhačky. Rozhlasové anabolikum z roku 2010* napsal David Drábek v létě 2010 pro cyklus původních her Českého rozhlasu Vinohradská 12.²⁵ Navázal tak na předchozí spolupráci s Českým rozhlasem, kdy v rámci projektu *Rozhlasová hra pro třetí tisíciletí*²⁶ uvedl svou rozhlasovou prvotinu²⁷ *Vykřičené domy*,²⁸ již stejně jako *Kouli* režíroval Aleš Vrzák. Hra *Koule* přináší zpověď bývalé slavné koulařky Mileny, která v rozhlasovém studiu Českého rozhlasu 3 – Vltava vypráví o svém dětství, první lásce, sportovních úspěších, ale i o bolestných zážitcích a problému státem řízeného dopingu.

Text původní rozhlasové hry začíná Mileniným příchodem do rozhlasového studia. Milena hovoří do mikrofону a z jejích replik je zřejmé, že komunikuje s technickými pracovníky, kteří se ocitají za průhlednou stěnou místnosti. Uvedena je jako dominantní, rychle vznětlivá žena, která si je vědoma vlastní důležitosti. Ráda upozorňuje na své vlivné postavení a na svou zámožnost – symbol toho, co v životě dokázala, kým byla a kým je dnes. Vyjadřuje se hovorovou a nespisovnou češtinou (používá obecnou češtinu, slang, vulgarismy), užívá také hodně zdobnělin. Na základě urážky Asistenta ze studia rázně odchází a vrátí se až po jeho omluvě. Počáteční negativní obraz Mileny podtrhují i repliky Režiséra, který Asistenta upozorňuje „kam až vedou ty její nalakovaný paráty“.²⁹ V telefonickém rozhovoru se pak Mileně horlivě omlouvá a pronáší, že oproti ní je „pan Nikdo“.³⁰

Po návratu do studia Milena nejprve uvede krátkou posluchačskou soutěž, následně začne rozhovor s rozhlasovým redaktorem, který je ve vedlejším textu charakterizován

²⁵ Český rozhlas sídlí v Praze v ulici Vinohradská 12.

²⁶ Do projektu patřily například hry Pavel Pavel Pavel Arnošta Goldflama, Zjasněná noc Milana Uhdeho, Cesta k pólu Daniely Fischerové nebo Prodám ucho, prodám hrob Antonína Přídala.

²⁷ V roce 2000 natočil režisér Michal Bureš v Českém rozhlasu Olomouc rozhlasovou inscenaci hry Davida Drábka Švédský stůl. Jednalo se ale o rozhlasovou adaptaci divadelní hry. Zdroj: David Drábek: Švédský stůl. *Český rozhlas – Vltava* [online]. 20. 7. 2010 [cit. 8. 6. 2013]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/vltava/drama/_zprava/david-drabek-svedsky-stul--760447

²⁸ Hrdiny hry jsou Andrea, umírající hvězda showbyznysu, která se proslavila moderováním počasí v televizi a jedním nazpívaným popovým albem, a Jiří, kterého Andrea přijme jako pomocnou sílu. V roce 2008 hra získala Cenu na přehlídce Prix Bohemia Radio a Zvláštní uznání Prix Bohemia Radio 2008 za tvůrčí řešení akustického designu. Zdroj: (ČRo 3). David Drábek: Vykřičené domy. *ČRo Vltava* [online]. 16. 6. 2011 [cit. 21. 6. 2013]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/vltava/literatura/_zprava/david-drabek-vykricene-domy--906922

²⁹ DRÁBEK, cit. 16, s. 219.

³⁰ Tamtéž, s. 220.

jako „*blazeovaný milovník vlastního hlasu*“.³¹ Moderátor dbá na precizní vyjadřování, používá řečnická klišé jako „*začneme od čistého stolu*“³² a snaží se svůj projev obohatit o neobvyklé, vzletně znějící formulace jako „*krajiny bolesti*“.³³ Mileně pokládá banální, typicky opakující se otázky. Je patrné, že se bývalé sportovkyni snaží zalíbit a že se jejich prudkých reakcí obává. I když už z podstaty rozhovoru vyplývá, že zpovídáné by měl být poskytnut větší prostor k vyjádření než Moderátorovi, jehož hlavním úkolem je klást otázky, v případě tohoto interview lze zaznamenat až monologické tendence Mileny. Například ve vstupu, kdy obhájuje své bývalé členství v komunistické straně, Moderátora okřikne a nepustí ho ke slovu, dokonce mu později mikrofon vezme. I přes některé rázné až hysterické reakce a neschopnost sebereflexe ohledně vlastní minulosti je však slavná koulařka vykreslená také jako citlivá žena, která si i přes všechno trápení uchovává pozitivní pohled na svět. Cítí se být matkou českého národa a svou zemi upřímně miluje.

Vyprávění Mileny je často doplněné o oživé vzpomínky na dětství, školní léta nebo na soustředění atletek, tou nejdojemnější a nejzásadnější je pak vzpomínka na setkání Mileny s kdysi slavnou běžkyní Radmilou, jež se jí smutně táže, zda všechny sportovní úspěchy stály za samotou a nemožnost mít děti.

Radmila: Čím dál míň spím. Jen tři hodiny třeba. Koukám do blba, na televizi, z okna na svah, na sloupy s elektrickým vedením...Jsem pyšná na to, že můj rekord furt drží, to zas jo, díky tomu jsem se zapsala ve známost, to jo... Ale... už si to spolu víckrát povídat nebudeme, ale dnes jo... Mileno..., stálo to všechno za to?

Milena: Za co, Radi?

Radmila: Za tu samotou. Za ty prázdný dny.

Milena: Holka, já jsem v jednom kole..., jedu jak tryskomyš.

Radmila: A tydle... děti.

Milena: Myslíš jako...

Radmila: Děti. Že je nemáme. Že to po tom nešlo. Já už jdu.

Zvuk otevíraných a vzápětí zabouchnutých dveří. Vracíme se do studia.

Milena: A byla pryč. A já si kecla na gauč jak bez duše, husina po celejch zádech, vypila tu její šťávu na jeden hlt a šla nahoru do patra luxovat... (...) ³⁴

³¹ Tamtéž, s. 222.

³² Tamtéž, s. 222.

³³ Tamtéž, s. 227.

³⁴ Tamtéž, s. 237.

Vedlejší text hry, kromě poznámek ohledně charakteru postav, jejich hlasových projevů a použití zvukových prostředků, obsahuje, tak jak tomu je u her Davida Drábka obvyklé, také několik osobních komentářů autora hry. Příkladem je jeho vysvětlení, proč jednotlivé vstupy rozhlasového pořadu oddělují písně Karla Hály. Zařadil je kvůli své ženě a otci, kteří tohoto zpěváka milují.³⁵

1.1.1 Konečná podoba textu v rozhlasové inscenaci

Nejzásadnější úpravou původního textu je vyškrtnutí rozhlasového vstupu, ve kterém Moderátor s Milenou vzpomínají na humoristický a satirický časopis *Dikobraz* vydávaný za socialismu. Vynechána je rovněž postava Režiséra, jehož repliky jsou zpřítomněny skrze Moderátora. Obdobně je z textu vyčleněna i postava Hudebního redaktora, jehož jedinou repliku převzala postava Zvukaře.

Další úpravy jsou spíše drobného rázu, převážně se jedná o vynechání některých konkrétních replik.³⁶ Oproti textu v rozhlasové inscenaci Milena při příchodu do studia navíc vede krátkou samomluvu, ve které vyjadřuje nedůvěru vůči zaměstnancům rozhlasu nechat si u nich tašku. V samém závěru inscenace se pak na rozdíl od textu, který končí Mileniným vzkazem posluchačům, bývalá koulačka vrací po vysílání zpět do studia, aby se Moderátora zeptala, zda si tam nenechala náramky. V rozhlasové inscenaci se dále ve velké míře liší konkrétní znění jednotlivých replik, nejedná se však o úpravy ve změně jejich smyslu. Některé jejich úpravy byly připravené před natočením inscenace, další korekce vznikly díky improvizaci protagonistů ve studiu.³⁷

1.2 Divadelní adaptace rozhlasové hry

I když David Drábek hovořil o plánované divadelní verzi *Koule* již v lednu 2011,³⁸ k textu se vrátil s ročním odstupem, neboť ho zajímalo, zda na povrch vyplnou nové skutečnosti. „*A ukázalo se, že se to vyplatilo. Vyplavala na povrch spousta věcí ohledně dopingu a dalšího zákulisí. Ten příběh je mnohem temnější, než to původně vypadalo.*“³⁹ Jelikož nechtěl na jeviště rozhlasovou verzi pouze převést, zásadním způsobem rozhlasovou předlohu změnil, především ji rozšířil.

³⁵ DRÁBEK, cit 16., s. 220.

³⁶ Součástí inscenace není například narážka na bývalého ředitele České televize Jiřího Janečka. Srov. Tamtéž, s. 219.

³⁷ Osobní e-mailová korespondence s dramaturgem Českého rozhlasu Martinem Veliškem (20. 2. 2013). Uloženo v osobním archivu autorky.

³⁸ MACHALICKÁ, Jana. Pavla bude koulačka dobračka. *Lidové noviny*, 20. 1. 2011, s. 11.

³⁹ VARYŠ, Vojtěch. David Drábek: Trošku jsem to přiostril. *Instinkt* 11, 2012, č. 20, s. 28.

Jednou ze stěžejních změn v divadelní adaptaci je prohloubení některých částí a témat (například problematika účinků užívání anabolických steroidů a dalších zakázaných látek, které zvyšují výkon sportovců). Divadelní adaptace pochopitelně také přizpůsobuje rozhlasovou předlohu specifickým divadelní řeči (například jsou v textu obsaženy informace, které předurčují podobu pohybového aranžmá).

Zatímco v rozhlasové předloze je zpověď Mileny zarámována do jednoho rozhlasového pořadu, v divadelní adaptaci postava prochází řadou rozmanitých pořadů, jež s nadsázkou ukazují různou podobu současné žurnalistické praxe. Milena vystupuje v soutěžním pořadu v divadle, kde lidé hádají přehrávaný zvuk (stejná situace je i součástí rozhlasové předlohy, pouze posluchači rozhlasu jsou nahrazeni diváky), v besídce Klubu seniorů, v relaci *Kusadla Sárý Tlachecí* a v lifestylovém magazínu *Domeček jako hříbeček*.

Od změn ve výchozím rámci se odvíjí rozšíření postav. Postavu servilního rozhlasového redaktora se snahou o oduševnělý projev zastupuje především postava postaršího, popleteného Moderátora Klubu seniorů, který je zvyklý hovořit na kremacích. Na základě podílu novinářky, moderátorky a manažerky Barbory Tachecí na rozpoutání mediální pře okolo rozhlasové hry David Drábek připsal postavu jízlivé Sárý Tlachecí, negativně působící postavy, která slibuje pomstu všem, kteří ji kdy zradili. Moderátoři lifestylového magazínu Pája a Ája jsou zástupci mladé generace aktivních, vždy pozitivně naladěných moderátorů. Zatímco Ája je charakterizována jako prostá postava s nízkou inteligencí, Pája se do své moderátorské role pouze stylizuje a v rozhovoru s Milenou odkrývá své komplexy a neschopnost radovat se ze života. Poslední zástupkyní mediálního světa je Reportérka Lubica ze slovenské větve Klubu československých seniorů, která se snaží zlehčit nepříjemné, bez okolku řečené výpovědi Milenina trenéra, se kterým vede rozhovor. Většina replik moderátorů pochází z rozhlasové předlohy, v níž jsou součástí textu pouze jediné postavy, a to redaktora rozhlasového pořadu. Postava Moderátora tedy v divadelní adaptaci tříští do několika postav, které akcentují jednu polohu jeho vystupování, případně určitý rys jeho osobnosti. Postava Sárý Tlachecí představuje Moderátorovu odvahu položit Mileně nepříjemné otázky ohledně osobního života i členství v komunistické straně, a také jí částečně oponovat. Odhalení soukromí a nitra rozhlasového redaktora v divadelní adaptaci zastupuje postava Moderátora Páji.

Smysl zařazení různých pořadů a jejich moderátorů v divadelní adaptaci spatřuji ve zdůraznění jistého způsobu mediálního vystupování, a také v poukázání na moc mediálního světa, který je hlavním aktérem při rozhodování o tom, kdo se stane objektem

jejich zájmu – celebritou. Postava Mileny, jež byla po dobu sportovní kariéry zvyklá na neustálý zájem o svou osobu, a která nejednou sama upozorní na svou slavnou minulost (sama o sobě například prohlásí, že byla legendou a královnou), tyto pořady ochotně navštěvuje. Vystoupí dokonce i na kurzu vrhání koule, který se koná v blíže neurčené obecní tělocvičně.

Přeměnou textu z rámce rozhlasového pořadu ve studiu je dáno i vyznění některých částí. Například úvodní scéna divadelní adaptace začíná příchodem Režiséra, Asistentky a Mileny na jeviště, kde domlouvají technické záležitosti ohledně Milenina výstupu v pořadu. K nim se o chvíli později přidá ještě Maskérka Miluška (nahrazuje postavu Zvukaře v rozhlasové předloze). I když se jedná o paralelu k rozhlasové verzi, kde se Milena o stejných záležitostech dohaduje s technickými pracovníky, vyznění této scény se liší už pouze faktem, že v rozhlasové předloze nejsou přítomny odpovědi zaměstnanců rozhlasu, neboť ze situace vyplývá, že je slyší pouze Milena v nasazených sluchátkách. Divadelní adaptace zahrnující celý průběh rozhovoru částečně zmírňuje vyznění celé scény, neboť neobsahuje pouze prudké reakce Mileny.

Kromě nových postav moderátorů je divadelní adaptace obohacena také o další postavy. Jednou z nich je vzpěrač Ivo Vozemba, který se následkem užívání dopingu stal invalidním, na jehož lásku Milena vzpomíná. Milena se díky této postavě střetne s otázkou, zda nepocituje vinu, že bývalé lásce nepomohla, i když by jí to její konexe umožňovaly. Přibyly také postavy postihující problematiku státem řízeného dopingu a jeho účinků – umírající Potkanka Vendulka, která svěřuje své zážitky z laboratoře, kde byla podrobena testování zakázaných látek a Doktor Cvach, původem postava ze seriálu Nemocnice na kraji města podle scénáře Jaroslava Dietla, který v *Kouli* reprezentuje doktora, jenž se organizace státního dopingu účastní. Novou postavou je také Král Václav Klaun I., který Milenu korunuje na husitskou českou královnu. Do divadelní adaptace je zařazena také postava Karla Hály, jehož písně tvoří předěly pořadu v rozhlasové předloze. Na rozdíl od předlohy, kde se postava Matky objevuje pouze ve vzpomínkách bývalé koulařky, se v divadelní verzi Maminka vyskytuje i ve scénách aktuálního života hlavní hrdinky, čímž se také výrazněji podílí na vykreslení Mileniny komplikované osobnosti.

Divadelní adaptace se zřetelněji dotýká problémů současného světa – například aktuálnímu a ve společnosti velmi rezonujícímu tématu předváděcích akcí pro seniory, jejichž organizátoři často nabízejí předražené zboží a využívají neetické metody prodeje. V textu se nachází také více odkazů na zámožnost hlavní postavy (například na značkové oblečení a doplňky).

Na internetových stránkách Klicperova divadla v Hradci Králové se v rámci informací o divadelní inscenaci píše, že v ní: „*Jiřina Švorcová recituje o pionýrském odznáčku v intimních partiích a Štěpánka Haničincová pomáhá čertíku Bertíkovi odvelet do pekel soudruhy Husáka a Štrougala...*“⁴⁰ Tyto výstupy však nejsou součástí inscenace. Zaznamenány nejsou ani v *průběžném* a *výsledném* scénáři.

1.2.1 Odlišnosti od textu v průběhu života divadelní inscenace

Již v textu divadelní adaptace se počítá s možnou hereckou improvizací, na což poukazuje poznámka ohledně volnějšiho textu úvodní scény podle aktuální reakce diváků.⁴¹ Na základě odezvy a chování diváků herci reagují i v mnoha dalších situacích,⁴² nejvýraznější je to ve scéně, ve které postava Mileny předvádí vrh koulí. Od diváků, kteří v této situaci představují obecenstvo v místní tělocvičně, vyžaduje absolutní klid a jejich případnou nekázeň (smích, zakašlání) komentuje, oslovuje je. Těmito improvizacemi dochází k přeformulování, k přeskupení či k obohacení replik textu divadelní verze.

O jednom z četných drobných odchýlení od textu lze hovořit v případě, kdy postava Divačky Mileně položí otázku na státem řízený doping. Ta beze slova opustí jeviště. V textu se Moderátor Klubu seniorů k situaci nevyjadřuje. Na záznamu inscenace z května 2012 konferenciér Divačku napomíná, následně s pohledem do zákulisí prohlásí: „*Chopte se jí někdo.*“ Na představení v Červeném Kostelci v únoru 2013 se situace stupňuje jeho zvoláním: „*Pověste ji vejš, ať se houpá.*“⁴³

Součástí inscenace se postupně stávají drobné odkazy na aktuální politickou situaci. Příkladem je narážka na kauzu poslance Davida Ratha, který byl v květnu 2012 zadržen protikorupční policií a následně obviněn z přijetí úplatku.⁴⁴ V souvislosti s prezidentskými volbami v lednu 2013, kdy tehdejší prezident Václav Klaus veřejně vyjádřil podporu kandidátovi Milošovi Zemanovi, postava Krále Václava Klauna I. v inscenaci říká: „*Volím tebe, Miloši.*“

⁴⁰ Koule. *Klicperovo divadlo* [online]. 2012 [cit. 24. 6. 2013]. Dostupné z: <http://www.klicperovodivadlo.cz/koule.htm>

⁴¹ DRÁBEK, cit. 19, s. 3.

⁴² V případě představení v Červeném Kostelci se například s vtipem vyjádřili k pozdnímu příchodu diváka do sálu.

⁴³ Jedná se o odkaz na píseň *Pověste ho vejš* Michala Tučného.

⁴⁴ Inscenace měla premiéru 12. května 2012, David Rath byl policií zadržen 14. května 2012.

Další nepatrné úpravy jsou spojeny s pohostinskými představeními. Názvy míst, které se v textu vyskytují, se přizpůsobují realitám obce či města, ve kterém soubor hostuje.⁴⁵

V divadelní adaptaci není rovněž zaznamenán závěrečný krátký dialog Krále Václava Klauna I. s Petrem Kotvaldem (který v inscenaci vystupuje sám za sebe) a jeho závěrečné hudební vystoupení.

⁴⁵ Na představení v Červeném Kostelci Moderátor Klubu seniorů mimo jiné pletl název města na „*Rudý Kostelec*“ nebo se o něm vyjadřoval jako o „*městečku s kostelem*“.

2. ROZHLASOVÁ INSCENACE

Na podzim roku 2010 Aleš Vrzák natočil rozhlasovou hru *Koule* ve studiu Českého rozhlasu. Na této inscenaci spolupracoval s dramaturgem Martinem Velíškem a zvukovým mistrem Milanem Křivohlavým. Premiéru měla 25. ledna 2011 na rozhlasové stanici Českého rozhlasu 3 – Vltava, kde zahájila cyklus původních her Vinohradská 12. Inscenace se opírá především o herecké výkony Pavly Tomicové a Jana Vondráčka.

Dramatický prostor rozhlasového studia, ve kterém servilní redaktor se snahou o oduševnělý projev zpovídá temperamentní a komplikovanou bývalou slavnou koulařku, inscenátoři zkonkretizovali na prostor studia Českého rozhlasu 3 – Vltava. Parodie na tendence některých pořadů kulturní stanice veřejnoprávního rozhlasu je tedy zřejmá.

2.1 Zvuková složka

Nejčastěji je zvukových efektů užito k vytvoření představy o prostředí a pohybech postav v něm. Často také doplňují slova, například v úvodu inscenace. Milena svou promluvou vymezuje prostředí rozhlasového studia. Kromě toho se na určení prostředí podílí například zvukový detail poklepávání na mikrofon. Zvukové detaily přispívají také k charakterizaci postavy (zvuk chrastících náramků Mileny vypovídá o její zálibě ve špercích).

Ve zvukové stopě jsou jasně patrné pohyby postav v prostoru studia (například Milenin odstup od mikrofonu v úvodním zvukovém obrazu)⁴⁶ i přechody mezi místnostmi (jiná akustika je v místnosti, ve které hovoří Milena, jiná v místnosti, ve které pracují zaměstnanci rozhlasu). Výrazně jsou odlišeny prostory mimo rozhlasové studio. Při posluchačské soutěži je kvalita zvuku u telefonujících horší než studiová, jelikož je slyšet šumění.⁴⁷ V hospodském prostředí se odehrává rozhovor Moderátora s Mileniným trenérem Jaroslavem Háchou.⁴⁸ Prostor vymezuje mnoho zvukových detailů – odsouvání

⁴⁶ Herci některé výstupy při natáčení inscenace přímo sehráli v rozhlasovém studiu – příkladem je Milenin zvedání Moderátora, když mu názorně předvádí, jak nosila v náručí svou dětskou lásku. O natáčení inscenace se Aleš Vrzák krátce zmiňuje v pořadu České televize Před půlnocí. Srov. Česká televize: Před půlnocí: Rozhlasové hry 21. století. *Česká televize* [online]. 19. 2. 2011 [cit. 9. 6. 2013]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10095690193-pred-pulnoci/211411058370216/>. Na internetových stránkách Českého rozhlasu jsou dostupná videa z natáčení. Srov. David Drábek: *Koule. ČRo Vltava* [online]. 2011 [cit. 8. 6. 2013]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/vltava/literatura/_zprava/840376

⁴⁷ Skutečné rozhlasové soutěže jsou simulovány velmi věrně, například když jeden posluchač neví, zda už může mluvit do éteru.

⁴⁸ Ve vedlejším textu hry je zaznamenáno, že se rozhovor odehrává v kavárně. Srov. DRÁBEK, cit. 16, s. 227. Aleš Vrzák se neřídil i dalšími poznámkami, například Milenin popis děsivého snu o King Kongovi nedoprovází zvuky řevu velké opice. Srov. Tamtéž, s. 229.

židli, kroky, šumění hlasů či zvuk cinkání nádobí. Výrazný je také záznam ze závodu, jenž působí velmi autenticky díky hlasu komentátora, řevu vrhající koulačky a tleskání diváků.

Mnohvrstevnatou zvukovou stopou jsou vyjádřeny i vzpomínky Mileny.⁴⁹ Například flashback domácí oslavy se skládá z hlasů Mileniných příbuzných (hovořících nářečím), ze zvuků cinkání skleniček, příborů a cimbálu, které evokují atmosféru venkovské zábavy. Více vrstevnatý zvuk je také v ožvlém snu Mileny, v němž jako King Kong šplhá po americkém mrakodrapu s panáčky Štrougala a Husáka. Děsivý sen se skládá z dramatické instrumentální hudby, zvuků střelby, přelétajících vrtulníků, hlasu Mileny a komunistických představitelů.

2.2 Herecká složka

2.2.1 Milena, atletická královna – Pavla Tomicová

David Drábek psal postavu přímo pro Pavlu Tomicovou, přičemž se nechal inspirovat jejím naturelem: „*Viděl jsem matrónu, která ukáže, co je na nás trapné, plebejské, blbé, ale zároveň životné, dojemné, smutné a širokosrdcaté.*“⁵⁰ Pro Pavlu Tomicovou to byla první rozhlasová příležitost. Postavu Mileny David Drábek charakterizoval jako temperamentní, živočišnou a ráznou ženu, která si zakládá na vážnosti své osoby. Rozporuplnou osobnost bývalé atletky, jež v rozhlasovém pořadu Moderátora téměř nepustí ke slovu a jejíž reakce jsou nepředvídatelné a bezprostřední, se Pavle Tomicové podařilo plně vystihnout. Navíc se však hlasovým projevem zásadně podílí na polidštění této postavy.⁵¹

Projev Pavly Tomicové je velmi dynamický. Výrazně pracuje s paralingvistickými prostředky hlasu – intonací, tempem, pauzami, barvou hlasu i jeho intenzitou. Detailním užitím hlasových prostředků postihuje prudké změny emocí postavy. Ta mimo jiné rychle přechází mezi bouřlivým hlučným smíchem, sentimentálním až patetickým projevem, rozpustilostí, hlasitým řevem, dojetím, vřelostí a plačtivou sebelítostí. Výstižné je Moderátorovo vyjádření o Mileně, kdy ji přirovná k Temelínu energie. Jeden z četných momentů náhlé změny emocí je například po smutné písni Karla Hály *Hluboko, hluboko*. Zatímco redaktor uvádí závěrečný vstup pořadu, jsou slyšet povzdechy Mileny

⁴⁹ Posluchači rozhlasové inscenace, kterým jsou zprostředkovány vzpomínky Mileny přímo, jsou informováni lépe než postava Moderátora. Na vzpomínkách je také patrné, že se vnímání konkrétních situací Milenou odlišuje od jejich skutečného průběhu.

⁵⁰ RATHOUSKÁ, Kateřina. Šlehat do vlastní náтуры. *Týdeník Rozhlas* 21, 2011, č. 45, s. 13.

⁵¹ O vkladu Pavly Tomicové na interpretaci postavy hovoří i David Drábek. Usuzuje, že v jejím podání příběh fiktivní atletky vyznívá lidštěji než životní příběh bývalé koulačky, kterým se při psaní hry inspiroval. Srov. MACHALICKÁ, cit. 38, s. 11.

a posmrkávání po pláči. Zpočátku začne hovořit plačtivým tónem, brzy se jí však do hlasu vrátí pozitivní nálada. Postupná gradace promluvy je také patrná, když se Mileny dotkne otázka ohledně členství v komunistické straně. Nejprve nastane významná pauza, kdy Milena ztratí řeč. Odpovídat začne pomalu s přísným, zvýšeným hlasem. Rytmus promluvy (zrychluje se tempo promluvy, zvyšuje se intenzita hlasu, rychlé a hlasité nádechy) se postupně stupňuje k bouřlivé obhajobě své minulosti. O chvíli později se však Mileně vrátí do hlasu smířlivost, když se ptá Moderátora, zda půjde spravit mikrofon, který během svého impulzivního projevu rozbila.

V dramatickém textu *Koule* je výrazná úvodní scéna Milenina příchodu do studia a jejího suverénního vystupování. Postava se v úvodní scéně vyjadřuje rázně a domýšlivě, což vytváří kontrast k jejímu dalšímu vystupování, ve kterém se odhaluje i její citlivost a vřelost. Autor hry v textu uvádí, že postava ve scéně mluví „*bodře a obojživelně*“.⁵² V úvodu inscenace Pavla Tomicová nepatrně zdůrazní aroganci postavy v rozhovoru s pracovníky rozhlasu, čímž se kontrast dalšího projevu Mileny ještě zvýší.

Hlasovými prostředky Pavla Tomicová znázorňuje také vypravěčské schopnosti Mileny, které přispívají k vytvoření si konkrétní představy o tom, o čem hovoří. Když Milena popisuje dlouhé a masivní lyže, se kterými absolvovala školní lyžařský výcvik, její hlas se stává hrubším a rozvláčnějším. Když hovoří o tom, jak pomáhá lidem – „*fouká jim do peříček*“ – simuluje tento akt zvukově. Zároveň je z hlasu patrná také sportovní minulost postavy, například když s radostí skanduje slovo výborně poté, co jeden z posluchačů uhodne soutěž. V závěrečném vyznání Mileny, kdy se přiznává, že se cítí být matkou českého národa, její hlas místy nabývá až patetické deklamace.

Hlasové schopnosti Pavly Tomicové ocenili i recenzenti, mezi nimi i Ivan Němec: „*Stále slyším tu obdivuhodnou proměnlivost jejího projevu, v němž postava bývalé koulařky sklouzává z bujného chlapáckého řehotu do sebelitostného pofňukávání, kdy se její vzlyk v mžiku změní v utlachenou žoviálnost a slizká laskavost se rázem zvrátí do poučování plného banalit.*“⁵³

2.2.2 Moderátor – Jan Vondráček

Postavu servilního milovníka vlastního hlasu ztvárnil Jan Vondráček. Hlasovým projevem vystihuje osobnost postavy předurčenou dramatickým textem. Moderátor je

⁵² DRÁBEK, cit. 16, s. 219.

⁵³ ŠEFL, Milan. Rozhlasový rok ve stínu Koule. *Týdeník Rozhlas* 22, 2012, č. 3, s. 16–17. Ivan Němec se rozhlasové inscenaci věnoval také v samostatném článku. Srov. NĚMEC, Ivan. O atletce, jež si „sáhla na tep doby“. *Týdeník Rozhlas* 21, 2011, č. 8, s. 21.

v jeho podání okouzlený vlastním projevem, Mileně pochlebuje, obává se jejího vlivu, nedokáže jí vzdorovat a má potíže s pohotovými reakcemi na její nevypočitatelné otázky. Čitelná je parodie na „*oduševnělé*“ moderátory v intelektuálních či spíše pseudointelektuálních relacích.

Jan Vondráček pracuje s dvěma základními hlasovými polohami postavy – civilní a stylizovanou. Hlasem odlišuje běžný projev Moderátora ve studiu před vysíláním pořadu a jeho stylizovaný projev před mikrofonem. Mimo éter se postava v okruhu spolupracovníků chová bez snahy okouzlit své okolí. V hlasovém projevu vyniká emoce zlosti na Asistenta, který urazil Milenu, ale i útrpnost a frustrace způsobená nespokojeností s kariérou a osobním životem. Jan Vondráček to vystihuje rychlejším tempem promluvy, prací s dechem (časté povzdechy), proměnlivou intonací, nestylizovanou barvou hlasu a jeho zeslabováním a zesilováním. Při telefonickém rozhovoru s Milenou, kdy usiluje o její návrat do studia, se Moderátorův projev mění – hovoří k ní s falešnou náklonností, zdůrazňuje svou nicotnost a nepřírozeně se směje. V hlase je cítit také úleva a rozradostnění, že ho nečekají problémy v práci. Do telefonu hovoří zvýšeným hlasem. Nejedná se však o vyjádření postoje nebo emoce. Hlas přizpůsobuje komunikaci skrze telefon, se snahou o dobré porozumění.

Během vysílání pořadu postava hlasový projev stylizuje s ohledem na Milenu (nerad by ji rozhněval) a na svou roli moderátora pořadu. Způsob promluvy je v přímém kontrastu s civilním projevem zpovídané.⁵⁴ Moderátor hovoří potichu, převážně s monotónní polohou hlasu, pomalým tempem a přizpůsobením barvy hlasu se záměrem působit na posluchače i zpovídanou příjemným až uhlazeným dojmem. Místy jeho projev působí pokusem o umělecký přednes, například když klade důraz na vzletná slovní spojení, jimiž se snaží svůj projev „*vyšperkovat*“. Na formulacích typu „*jaké střípky se vám v paměti zachovaly*“, „*stinné plošiny*“ či „*krajiny bolesti*“ je očividné, jak si na jejich použití zakládá.

S falešným zájmem a empatií často opakuje Milenina slova nebo je krátce komentuje. Často reaguje také citoslovci přitakání a pochopení (aha, hm). O tom, že soucit s atletčíným vyprávěním pouze předstírá, svědčí, když opakovaně „*vyprskne smíchy*“ při Milenině popisu děsivého snu o King Kongovi. Výbuch smíchu se urychleně pokouší zamaskovat odkašláním. Milena ho nejednou vyvede z míry, například když ho zvedne, aby mu ukázala, jak nosila svou školní lásku v náruči. Rozpačitost Moderátora je patrná

⁵⁴ I Milena však místy stylizuje svůj projev, například když moderuje posluchačskou soutěž.

například nervózním odkašláním a nepřírozeným pousmáním. Překvapí ho i Milenina otázka, zda nebude po perlivé vodě říhat do mikrofonu, neboť on pije vodu neperlivou. Ten nechtěně přizná, že pije urologický čaj, čímž ho Milena přivede do krajně nepříjemné situace, když mu starostlivě pokládá intimní otázky ohledně zdravotního problému. Milenina otevřenost ho téměř připraví o řeč, nedokáže zformulovat odpověď a opět nervózně pokašlává. Ke chvilkovému nestrojenému projevu ho přivede Milenin optimistický pohled na život. Bezprostředním plačtivým tónem hlasu projeví nespokojenost se svým životem. V dalším vstupu se opět vrátí k profesnímu způsobu vystupování.

2.2.3 Ostatní postavy

Milenina bývalého trenéra Jaroslava Háchu ztvárnil Rostislav Novák st. Hlasovými prostředky vyjadřuje trenérovu počáteční jiskru vzplanutí při vzpomínkách na sportovní minulost. Tu ale následně vystřídá deziluze, rezignace a hořkost. Když mu redaktor položí otázku ohledně dopingu, je z hlasu trenéra zřejmá rozhořčenost, proč se ho na to ptá, neboť skutečnými viníky jsou podle něho jiní. Zlobí se na porevoluční situaci.

Roli nedostižné běžecké legendy Radmily nastudovala Johanna Tesařová. Radmila v jejím podání vystupuje klidně, bez životní energie, náznaků naděje na změnu, ale se snahou zachovat si vyrovnanost se svým osudem. Hlas se jí láme, když se Mileny ptá, zda všechny úspěchy stály za samotu a prázdné dny. Naléhavost, se kterou pronáší: „*A tyhle...děti. Děti! Že je nemáme. Že to po tom nešlo,*“ je nejsilnějším a nejmrazivějším okamžikem inscenace.

Miroslav Hanuš ztvárňuje postavu do novin začteného Zvukaře, který nepociťuje žádný strach z vlivné funkcionářky a který o dění kolem sebe příliš nejeví zájem. Moderátorovo pochlebování Mileně mu však není lhostejné, a proto ho s ironií komentuje a imituje. Přidržený Asistent v podání Jana Huška nemá velký respekt k autoritě bývalé koulařky ani k svému nadřízenému, jehož rozrušená reakce ho nevyvede z klidu.

Ve vzpomínce na rodinnou oslavu herci znázorňují počáteční uvolněnou atmosféru sešlosti, kterou vystřídá roztrpčení a zmatek kvůli pohromě, kterou Milena svým pohybem pod stolem způsobí. Zvýrazněný je hlasový projev Jana Szymika v roli Otce, který zdůrazňuje hrubost a neotesanost postavy. Ta je v přímém kontrastu s vyprávěním Mileny, která o Otcí hovoří převážně v dobrém a s láskou. Součástí vzpomínek je také zvuková koláž mnoha hlasů Mileniných spolužáků. Herci hlasovými prostředky znázorňují rozhněvanost a posměch. Pavel Tesař ztvárňuje postavy Štrougala a Husáka v Milenině

snu. V případě postavy Husáka se jedná o poměrně přesnou hlasovou imitaci. Ve vzpomínce na soustředění atletů v Horažďovicích upoutá pozornost fakt, že atletku Janku ztvárnil Kamil Halbich. Poukázáno je tím na účinky užívání mužských hormonů.

Dalšími postavami jsou posluchači rozhlasu, kteří telefonují do posluchačské soutěže. Herci, kteří je ztvárňují, využívají hlasových prostředků zejména k vystižení rozdílného vztahu k slavné koulaře.

2.3 Hudební složka

Podstatnou významotvornou složkou inscenace je hudba. Ve vedlejším textu hry David Drábek určuje oddělení jednotlivých vstupů v rozhlasovém pořadu písněmi Karla Hály. V dramatickém textu jsou poznamenány tři písně (*Zámoří*, *Hluboko, hluboko* a jedna bezejmenná). Aleš Vrzák v rozhlasové inscenaci počet písní rozšířil na šest (místo písně *Zámoří* zazní v předurčeném místě píseň *Peníze z nebe*).⁵⁵ Tak jako tomu je ve skutečné praxi rozhlasového vysílání, i v inscenaci hudební předěly částečně zasahují do mluveného slova, kdy píseň na pozadí promluvy nejprve slabě hraje, což signalizuje konec slovního projevu, a následně je zesílena.

Hudební předěly původními nahrávkami písní Karla Hály působí v souladu s dobou, ke které se rozhlasový pořad vrací. Význam nesou ale i texty některých písní, které lze chápat jako zvýraznění emocí postav a vyjádření jejich životních pohledů na svět. Takovým příkladem je text písně *Já žil jak jsem žil*,⁵⁶ která je umístěna po rozhovoru s trenérem Háchou, který rád vzpomíná na dobu úspěchu a na vše, co prožil. Sice je zklamaný svou současnou situací, na druhou stranu se ji ale nesnaží změnit a dál si „žije po svém“. Tesklivý text písně *Hluboko, hluboko*,⁵⁷ která zazní po vzpomínce na návštěvu Radmily, značí, jak „hluboce“ Milenu tíží nenaplněné mateřství a její zápolení se s tímto trápením vyrovnat. Důležitost této písně spočívá rovněž v tom, že Milena

⁵⁵ Písně zaznívají ve zkrácené verzi.

⁵⁶ „*Já žil, jak jsem žil,
kdo mi něco za zlý,
čím jsem se stal, jsem rád.
Jak já život znám,
s námi málo se mazlí,
mně aspoň skříp tolikrát.
Já žil jak jsem žil
a tak po svém žít chci dál.*“

⁵⁷ „*Hluboko, hluboko do vody zahodím trápení,
vážení, spát mi brání.
Hluboko usnu
a projdu se v krajině vzdálený,
vzdálený trampotám.
(...)“*

o tomto citlivém tématu v rozhlasovém pořadu odmítá mluvit a nechce dát najevo, jak moc se jí dotýká. Text závěrečné písně *Má pout'*⁵⁸ lze považovat za vyjádření Mileniny životní cesty – náročného a vyčerpávajícího období sportovní kariéry a nezpůsobilosti vyrovnat se s tím, že toto období již skončilo, protože i přes všechny obtíže se jednalo o nejlepší část jejího života. Na druhou stranu nepatrně posměšně působí vzhledem k osudu Mileny text písně *Peníze z nebe* o tom, že láska je důležitější než peníze, neboť když člověku dojdou peníze, zůstane sám. Slavná koulařka, která si zakládá na své zámožnosti, sama zůstala.

Zařazení písní se však zdánlivě jeví také jako kontrastní vzhledem k vážným tématům, o kterých se v rozhlasovém pořadu hovoří, neboť jsou melodické, optimistické (kromě posledních teskných písní *Hluboko, hluboko* a *Má pout'*). Tento kontrast lze chápat ve smyslu poukázání na rozdíl mezi vnější prezentací komunistického režimu a jeho skutečnými praktikami.

Předěly mezi jednotlivými vstupy pořadu jsou i krátké znělky rozhlasu, ve kterých přímo zaznívá, že se jedná o vysílání Českého rozhlasu 3 – Vltava. Hudební předěly jsou do jisté míry také „předěly“ mezi jednotlivými polohami Mileny (v průběhu písně či znělky má postava čas zmírnit své emoce).

Hudby a zvuků hudebních nástrojů je v inscenaci využito také pro podkreslení atmosféry oživlých vzpomínek Mileny. Ve flashbacku rodinné oslavy zaznívá cimbálová muzika. Ve vzpomínce na spolužáky ze základní školy, kteří se Mileně posmívají a okřikují ji, aby pustila na zem spolužáka, kterého nosila v náručí, má hudba podobu jemně zvonivých tónů, které evokují dětské hrací strojky. Instrumentální hudba ve flashbacku noční můry je temná, připomíná hudbu akčních filmů nebo počítačových her. Hudební podkres strunného nástroje během Radmiliny návštěvy zvyšuje napětí dané situace.

⁵⁸ „*Má pout', ta spousta mil, přes klíny hor, peklem i nebem.
Čas šel a já tu žil, pil s vodou chlór, jedl hlinu s chlebem.
Já vím, jakej pak div, že s každým dnem má pout' se krátí,
kéž mám, co měl jsem dřív, kéž se to vrátí.
Čas útrap a póz, štvanic a běd, škrtnutejch próz, zmarněnejch let.
Ať jsem tu vlál, jak černej flór, havran ať řval svý „Never more“,
tornu bych vzal, šel zas a dál, kéž se to vrátí.“*

3. DIVADELNÍ INSCENACE

Divadelní inscenace měla ve Studiu Beseda Klicperova divadla v Hradci Králové premiéru 12. května 2012. David Drábek na inscenaci spolupracoval s dramaturgyní Markétou Bidlasovou. Divadelní verze *Koule* se od rozhlasové liší zejména příklonem ke kabaretní stylizaci. I v divadelní verzi vyniká herecký výkon Pavly Tomicové v roli bývalé slavné koulařky.

3.1 Scénografie

Veškeré jevištní dění se díky jednoduchému a funkčnímu scénografickému řešení Marka Zákosteleckého ocitá v jedné kouli, kolem které se točí celý život hlavní postavy. Dekoraci tvoří několik bílých desek, které jsou provedené do podoby čtyř příčných řezů polovinou duté koule, které se postupně zužují od nejširšího profilu v přední části jeviště směrem do jeho zadní části. Okraje jednotlivých dílů dekorace jsou lemovány řadou drobných žárovek. Ty i v případě setmělé scény zviditelňují obrysy řezů stylizované koule. Dekorace evokuje také televizní estrádní pořady, což podtrhuje její časté barevné nasvícení. Odkaz na jednu z dominant nenáročné zábavy v době socialismu tvoří kontrast s temným tématem státem řízeného dopingu ve sportu. Výrazně se tak podílí na vykreslení krajních pólů doby. Estrádní stylizace koresponduje i s jednotlivými bulvarizovanými pořady, kterými hlavní postava prochází.

Dekorace zároveň člení scénu do pěti plánů. Do prvního plánu vstupuje postava Mileny v akcích přímé komunikace s diváky. V pravé části druhého plánu je po celou první část inscenace umístěn stoleček Moderátora Klubu seniorů a židle. Plán je vyhrazen také pro akce mezi konferenciérem a Milenou. V zadních plánech se odehrávají převážně vzpomínky hlavní postavy. Některé z nich jsou umístěny až v pátém plánu, za posledním řezem koule, před bílým plátnem, které uzavírá prostor. Pohled do tohoto prostoru připomíná vhled do křišťálové koule, ve které jednotlivé obrazy z minulosti ožívají. Akce překročení prostoru magické koule postavami (Trenér Hácha, vzpěrač Ivo Vozemba) lze chápat jako podtržení kontaktu minulosti a současnosti. Iveta Šestáková se domnívá, že by prostor koule mohl představovat také televizní obrazovku.⁵⁹ Kromě stabilní dekorace ve tvaru koule jsou součástí inscenace i mobilní kulisy. Výrazný je jevištní prostor Milenina obydlí, který je značen pomocí mnoha namalovaných dekorací prasátek,

⁵⁹ ŠESTÁKOVÁ, Iveta. Divadlo evropských regionů Hradec Králové 2012 – Koule. *RozRazil Online: divadelní nonstop* [online]. 25. 6. 2012 [cit. 9. 1. 2013]. ISSN 1802-3991. Dostupné z: <http://www.rozrazilonline.cz/clanky/957-Divadlo-evropskych-regionu-Hradec-Kralove-2012-Koule>

kteřá jsou rozmístěna po podlaze nebo připevněna k jednotlivým řezům koule. Prostor stylizovaný do růžové barvy dotváří pohovka a oválná podložka, která slouží jako stoleček.

Na oddělení jednotlivých prostředí se výrazně podílí světelná složka. Například pomocí postupného rozsvícení žároveček je vymezen vstup Potkanky Vendulky do potkaní nory. V případě obrazů, které se odehrávají v Klubu seniorů, je vždy jeden z řezů koule nasvícen modře. Barevný způsob osvětlení vyniká v celé řadě scén (například vzpomínka na umírání Tatínka, noční můra o King Kongovi, publicistická relace *Kusadla Sáry Tlachecí*). Sugestivní je například obraz Mileniny vzpomínky na lyžařský výcvik. Scéna je potměšlá, jednotlivé řezy koule jsou nasvícené modrou barvou, rozsvícené jsou postranní žárovíčky. V pátém plánu před bílou stěnou lyžují Mileniny spolužačky.

Fanfáry z opery *Libuše* Bedřicha Smetany uvádí působivý obraz Mileniny korunovace na husitskou českou královnu. Jednotlivé řezy koule jsou nasvíceny způsobem připomínajícím státní trikolóru. V souladu s hudbou je Milena, která se staví do role ochránkyně a matky národa, oděna v bílém našaseném rouchu se žlutým opaskem, které evokuje oděv kněžny Libuše. V rukou drží injekční stříkačku a kouli – metaforické symboly korunovačních klenotů. Podobně jako kněžna Libuše, která prorokovala slávu Praze, i ona zde prorokuje šťastnou budoucnost svému národu, o niž se zaslouhuje.

Kostýmy Simony Rybákové korespondují s dominantními rysy jednotlivých postav i se samotným dějem inscenace. Rozporuplná, mnohovrstevnatá postava Mileny se odráží i v jejím stylu oblékání, a to v kombinování vkusných, ale i méně vybraných částí oděvu (které doplňuje výrazné líčení). V úvodní části inscenace je Milena oděna v tmavém kostýmku, bílé košili a tmavých lodičkách. Oděv doplňuje světlá kožesinová šála, zlaté náramky, náušnice, spona na saku a značková kabelka Louis Vuitton. Kostým vystihuje Milenino zakládání si na vlastním vzhledu a na svém postavení vlivné osoby. V Klubu seniorů vystupuje v méně elegantním sportovním kalhotovém kostýmku a pruhované košili, na nohou má zlaté tenisky. V průběhu interview postupně odkrývá svou minulost a prostřednictvím vzpomínání na veselé i smutné zážitky dochází k odhalení její duše. S vnitřním „obnažováním“ je propojené i odhalování vnější – Milena nejprve odkládá sako, později i košili, takže zůstane oděna v bílém tílku. To v kombinaci s kalhotami s postranními proužky připomíná sportovní úbor. Milena od této chvíle vystupuje tak, jak se v životě cítila nejšťastnější – jako koulařka na atletickém stadionu. I v dalším kostýmu Mileny však zůstává zachován důraz na zálibu hlavní postavy ve značkových věcech, neboť speciální červená tepláková souprava se žlutými pruhy je opatřena logem firmy Adidas. I ve sportovním oděvu si s sebou Milena nosí kabelku Louis Vuitton, kde ukrývá

cvičnou kouli. Moderátory lifestylového magazínu *Domeček jako hříbeček* postava přivítá ve folklorním čepci a domácím červeném županu.

Kostýmy ostatních postav většinou odpovídají zažitě představě o jednotlivých skupinách ve společnosti, například sportovci jsou oděni ve sportovním oblečení, které je většinou laděné do reprezentačních barev. I další kostýmy jsou nejčastěji laděny do modré, bílé, červené, popřípadě růžové barvy. Takovým případem jsou kroje Mileniných příbuzných i kostýmy „vystajlovaných“ moderátorů lifestylového magazínu. Herci v rolích diváků, kteří s Milenou komunikují z prostoru hlediště mezi skutečnými diváky, jsou oděni nemoderně až mimo současnou dobu (červená tunika a kostkovaná vestička se sukni a sandály divačky Zdeny). Divák Staník si i v prostoru divadla ponechá na hlavě kšiltovku, což lze považovat za odkaz k české neznalosti pravidel etikety. Inscenace je tedy nekompromisní i ke konzumentům různých zábavných pořadů, neboť kromě oblečení zesměšňuje i jejich chování a způsob vyjadřování.

3.2 Herectví

3.2.1 Milena, atletická královna – Pavla Tomicová

Pavla Tomicová ztvárňuje postavu Mileny s citem pro všechny přednosti i nedostatky její osobnosti. Milena je v jejím podání dominantní, neomalená, otevřená, temperamentní, hlučná, kýčovitá, láskyplná, obětavá, sentimentální, silná, neschopná sebereflexe. K lidem se chová srdečně a starostlivě (například k Moderátorovi Pájovi), ale i arogantně a nadřazeně (k Asistentce), s nedostatkem citu (k bývalému partnerovi) a falešně (divačka Zdena jí dá dárek, na který dlouho šetřila, Milena ji jako symbol poděkování políbí na tvář, stranou ho ale bez dalšího zájmu odhodí). Zvýraznění neschopnosti sebereflexe této postavy a její přesvědčení o dobrých úmyslech v podání Pavly Tomicové vyvolává soucit s postavou a pochopení, že byla obětí systému, na jehož podpoře se nejen svými výkony podílela, a že je i obětí současného mediálního světa, bez jehož září reflektorů nedokáže žít.

Pomocí detailní práce s hlasovými prostředky Pavla Tomicová vystihuje rychlou proměnlivost emocí Mileny, její nečekané vášnivé výbuchy i tiché okamžiky bolesti. Postavu buduje sebevědomými, vzpřímenými, místy až zběsilými pohyby, ráznými, rozmáchlými gesty i výraznou mimikou. Využívá také jedinečnosti své tělesné konstituce.⁶⁰ V divadelní inscenaci na rozdíl od rozhlasové, kde je jediným výrazovým

⁶⁰ Pavla Tomicová se v mládí vrhání koule krátce věnovala. Srov. MACHALICKÁ, Jana. Svět se má dobývat z provincie. *Lidové noviny*, 22. 5. 2012, s. 8.

prostředkem herce práce s hlasem, vynikají akce, ve kterých jsou Milenina gesta či mimika v interakci s tónem hlasu nebo obsahem slov. Když Milenu urazí divák pořadu, který jí řekne, že byla „obyčejná řimbaba a rudá carevna, co házela kusem šrotu do dálky a pomáhala udržet bolševický hajzly u moci“, a že rekordy sportovců neplatí, protože všichni dopovali, dodává si v odpovědi kuráž rázným pohybem rukou, neboť z hlasu je cítit, jak moc ji divákova reakce zasáhla. Milena je jedinou postavou, která je vykreslená jako lidská bytost v celé své komplikovanosti.

V souvislosti s hereckými improvizacemi a jedinečnými okolnostmi na každém představení, jakými jsou odlišné divácké reakce,⁶¹ dochází občas k okamžikům, kdy mají představitelé problém, aby situaci nepodlehli a nerozesmáli se společně s diváky. Pavla Tomicová si v případě této inscenace krátkodobé „vypadnutí z role“ povolila. „Říkám si, že to má být živé, a tak to k tomu trochu patří.“⁶²

3.2.2 Moderátor Klubu seniorů (a další postavy) – Jiří Zapletal

Moderátor Klubu seniorů v podání Jiřího Zapletala je senilnější důchodce, který má obtíže se stylistickou skladbou vět. Často se přeřekne nebo používá vycpávkových slov. Pomocí shrbeného postoje, sunutím nohou po podlaze, kladením rukou v bok a dalšími gesty ho Jiří Zapletal znázorňuje jako vetchého starce. Konferenciér často prská a v hlase je cítit nachlazení. Typickým rysem jeho osobnosti je škodolibost. Pokud se mu naskytne příležitost, například když Milena předvádí svou nepovedenou jízdu na lyžařském vleku, s radostí napodobuje spolužáky, kteří se jí vysmívali.

Jiří Zapletal zpodobňuje také další epizodní postavy. Elegantního Karla Hálu ztvárňuje pomocí subtilních gest a klidného a pomalého pohybu. Bývalého prezidenta v postavě Krále Václava Klauna I. imituje pomocí typických hlasových prostředků (barva hlasu, tón hlasu, důraz), mimiky (krčení brady, nadzvedávání obočí) a gestiky (kývání hlavou, spojení prstů). Nastudoval také epizodní postavu Doktora Cvacha, který symbolizuje necitelnost těch, kteří užívání zakázaných látek předepisovali.

3.2.3 Vybrané postavy

Zora Valchařová-Poulová znázorňuje Radmilu nevýraznými pomalými pohyby, svěřenými rukama podél těla nebo v kapsách vesty či sepnutými rukama v sedu,

⁶¹ Na jedinečné situace Pavla Tomicová reaguje velmi pohotově a vtipně. Na představení v Červeném Kostelci divák neslyšel správnou odpověď na soutěž, kterou mu pošeptala. V roli Mileny na to zareagovala slovy: „*Jak chcete vyhrát, když jste nedoslýchavý?*“ Kvůli vysoko položenému jevišti neházela kouli mezi diváky, koule jí však do hlediště omylem spadla. V daném místě následně použila repliku, již o návrat koule žádá v prvním případě.

⁶² MACHALICKÁ, cit. 60, s. 8.

a monotónní polohou hlasu. Oproti rozhlasové inscenaci, kde je v hlase Radmily cítit náznak živosti alespoň při zaregistrování poletujícího mola, v divadelní inscenaci má zmínka o molu charakter konstatování. Radmila v divadelní inscenaci konstatuje i ostatní, neveselé skutečnosti o svém životě. Působí apaticky, odevzdaně, jako pouhý nezúčastněný pozorovatel svého vlastního života.

Trenér Hácha je v podání Tomáše Lněničky stále aktivní muž v plné síle, který denně sportuje. Otázky slovenské reportérky ho snadno vyvedou z míry, reaguje výbušně a neurvale. O své pravdě je skálopevně přesvědčen a názor řekne i přes zásahy moci, jež ho chce umlčet.

Tomáš Lněnička mimo jiné nastudoval také roli Moderátora Páji. Při ztvárnění postavy zdůrazňuje falešnou stylizaci samotné postavy na optimistického a suverénního moderátora – nepřirozený smích, při kterém zaklání hlavu a drží se za hrudník, předstíraný zájem a údiv spojený s Mileninou odpovědí.

Isabela Bencová-Smečková v roli Moderátorky Áji mimo jiné vysokým nepříjemným hlasem, stylizovanými pohyby a gesty potvrzuje všechny zažitě stereotypní představy o hlouposti blondýnek. Isabela Bencová-Smečková interpretuje také postavu Potkanky Vendulky. Znázorňuje především, jaké ničivé účinky má na tělo užívání zakázaných látek.

Kamila Sedlářová postavě Sáry Tlachecí dodává kromě jízlivosti předurčené textem také jistou hysteričnost ve vystupování. Nepřirozené, trhané pohyby hlavou a specifická mimika evokují pohyby zvířecí. Postavu dotváří také nápadná vada řeči (šišlání, výrazné sykavky). Jan Kolář výstižně přirovnává vyšpulené rty Kamily Sedlářové k podobě hmyzích kusadel.⁶³

V recenzních příspěvcích byly herecké výkony představitelů vedlejších a epizodních postav oceněny, upozornil na ně například Petr Mareček.⁶⁴

3.3 Hudební složka

I součástí divadelní verze jsou písně Karla Hály. Nejedná se však o autentické nahrávky, písně zaznívají v podání Jiřího Zapletala, který ztvárňuje postavu Karla Hály. Snižuje se jejich význam hudebního předělu, neboť jednotlivé scény jsou odděleny jinými hudebními znělkami, které evokují estrádní televizní pořady. Zařazeny jsou pouze dvě písně, a to *Lodí bílou* (není součástí rozhlasové inscenace) a *Hluboko, hluboko* (ta je stejně

⁶³ KOLÁŘ, Jan. Tenkrát jako dneska. *Divadelní noviny* 21, 2012, č. 13, s. 6.

⁶⁴ MAREČEK, Petr. Komédie o koulačce našla i soucit. *Mladá fronta Dnes*, 15. 5. 2012, s. D5.

jako v případě rozhlasové verze umístěna za návštěvu Radmily). Písně a jejich texty nejsou natolik provázané s osudy postav, jako je tomu v případě rozhlasové inscenace. Podobu skeče má výstup s písní *Lodí bílou*, ve kterém vystoupení Karla Hály doprovází bizarní pohybové a taneční kreace tlumočnice do znakového jazyka, Maskérky Milušky a tanečnice napodobující mořskou vílu, kterými ilustrují text písně.

Odkazem k době normalizace je textově i melodicky jednoduchá a snadno zapamatovatelná píseň *Džínová láska*, která v 80. letech vznikla. Milena a vzpěrač Ivo Vozemba prostřednictvím naivního textu písně vyjadřují svou lásku.⁶⁵ Hrou na kytaru a zpěvem je doprovází Tomáš Lněnička v roli trenéra v tramském oblečení. Význam získává píseň v kombinaci s jevištní akcí. Během druhé sloky přichází na scénu Doktor Cvach vybaven injekční stříkačkou a tabletkami. Zatímco milenci pokračují ve zpěvu, doktor jim podává zakázané látky. Zobrazován je tím rozpor mezi optimistickou vnější prezentací doby a její utajenou odvrácenou stránkou. Obdobně je tomu i ve scéně rozhovoru slovenské reportérky s Jaroslavem Háchou. Zatímco trenér vznáší svá obvinění proti lékařům a všem, kteří se podíleli na organizaci státního dopingu za hudebního podkresu estrádní znělky, je fyzicky napadán neviditelnou mocí (dopadají na něj různé předměty). Scénu umocňuje práce s barevnými světly a její závěrečné zakončení trenérova umlčení zásahem blesku.

Oproti rozhlasové inscenaci není většina Mileniných vzpomínek podpořena hudebním doprovodem. Výjimkou je flashback soustředění atletek v Horažďovicích, který doprovází krátký hudební motiv, jenž se mnohokrát opakuje, a tím podporuje dramatickosti situace. Výjimečná je tato scéna i hereckou stylizací, která je zaznamenána v dramatickém textu. „*Hovor má podobu strojeného instruktážního školení. Jakoby amatérští herci podávali s vážnou tváří svědectví o své době.*“⁶⁶

Závěrečným překvapením inscenace je pěvecké vystoupení Petra Kotvalda, které není uvedeno v divadelním programu. Původní hudbu k inscenaci složil dlouholetý spolupracovník Davida Drábka Darek Král. „*Od počátku mi bylo jasné, že Koule musí mít víceméně šílenou tečku, protože jevištní verze je až kabaretní, plná různých střihů, flashbacků a dynamických odkazů. A nosil jsem v hlavě nápad, že vyvrcholením všeho bude závěrečný hymnus, kde spojí své hlasy Pavla Tomicová a interpret, který prošel dobou 80.*“

⁶⁵ Refrén: „*Ta naše láska džínová, nám dvěma patří a nám se podobá. Je jako já, je jako ty a všechny starosti, problémy, hlouposti za nás vyřeší, džínová láska, džínová láska, džínová láska.*“

⁶⁶ DRÁBEK, cit. 19, s. 26.

let.⁶⁷ Darek Král intuitivně oslovil Petra Kotvalda a na spolupráci se s ním domluvil necelých čtrnáct dní před premiérou inscenace. Původně bylo naplánováno, že Petr Kotvald vystoupí pouze na premiérovém představení, nakonec se ale jeho vystoupení stalo stálou součástí inscenace.⁶⁸ Součástí závěrečné popové písně, při které je scéna nasvícená pastelovými barvami, je i Milenino sólo v rapperském stylu. Připojí se také jednotlivé postavy (mimo jiné Maminka či Sára Tlachecí ve svěrací kazajce).⁶⁹ Poselstvím vystoupení je vyjádření, že i přes tíživé a absurdní problémy minulosti i současnosti přetrvává schopnost společně se zasmát tomu, jací jsme byli, i tomu, jací jsme. Usměje se i Radmila.

⁶⁷ FRIČOVÁ, Ivana. Petr Kotvald o své šílené tečce v hradeckém divadle: “Pěkně to vymysleli, pazdráti!“. *Hradecký deník*, 4. 6. 2012, s. 2.

⁶⁸ Tamtéž, s. 2.

⁶⁹ Jedná se o aluzi na zhroucení Barbory Tachecí v roce 2008, jehož následkem byla hospitalizována v bohnické psychiatrické léčebně. Srov. WIRNITZER, Jan – POLÁKOVÁ, Jana. Barbora Tachecí se zhroutila, je v léčebně v Bohnicích. *iDNES.cz* [online]. 7. 2. 2008 [cit. 26. 6. 2013]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/barbora-tacheci-se-zhroutila-je-v-lecebne-v-bohnicich-f9m-/domaci.aspx?c=A080207_123710_domaci_jw

4. POROVNÁNÍ INSCENACÍ A JEJICH PŘIJETÍ

Jednoznačně nejviditelnějším rozdílem mezi rozhlasovou a divadelní verzí *Koule* byla míra ohlasů s nimi spojených. Důležité je však upozornit, že v centru pozornosti stál text hry a podobnost hlavní postavy s Helenou Fibingerovou. David Drábek inspiraci bývalou reprezentační koulačkou pro postavu Mileny nepopřel, nicméně odmítl, že by hru psal s úmyslem dehonestovat legendy atletiky: „*Šlo mi daleko víc o to vytvořit příběh vskutku obojživelné dominy, symbol toho, co je na Čěších křupanské a zoufalé, ale i zvláště neodolatelné a vlastně životné. Smysl kýče a podivného smutku tohoto plebejského národa. I s jeho trumfem v podobě smyslu pro humor.*“⁷⁰ Pro média byla rozhlasová inscenace poutavá díky kauze s ní spojené, a to především z hlediska možných žalob Českého rozhlasu ze strany dotčených atletek a ze strany Českého atletického svazu. Po odeznění prvotního rozruchu média o dalším vývoji kauzy neinformovala.

Samotnému uměleckému zhodnocení rozhlasové inscenace bylo v periodickém tisku a v internetových médiích věnováno minimum prostoru.⁷¹ Většinou se jednalo o krátké zmínky ohledně interpretace hlavní postavy a hereckých výkonů Pavly Tomicové a Jana Vondráčka.

Divadelní zpracování rozšířilo okruh postav, které jsou velmi přímočaře inspirované skutečnými osobnostmi – a tudíž i okruh osob, které by to mohly pociťovat jako zásah do svých osobnostních práv. Paradoxně divadelní inscenace obdobný zájem médií nevyvolala. Nejčastěji měly mediální výstupy s ní spojené podobu zpráv, které oznamovaly blížící se premiéru inscenace, a následných recenzí. Možným důvodem může být neaktuálnost tématu optikou producentů mediálních sdělení, neboť divadelní inscenace byla uvedena s více než ročním odstupem od inscenace rozhlasové, a také nedostatečná atraktivita tématu, neboť uvedení divadelní verze nevyvolalo novou vlnu případných žalob. Nelze také opomenout rozdílný „akční rádius“ obou médií, neboť rozhlasová inscenace má výrazně vyšší potenciál zasáhnout širší okruh posluchačů, než divadelní inscenace diváků – a to i přesto, že královéhradecký soubor s inscenací hostuje po republice. Dalším vysvětlením rozdílného přijetí mohou být odlišné zvyklosti a očekávání spojená s rozhlasovou a divadelní tvorbou. Otázkou zůstává, zda by se na odlišném přijetí

⁷⁰ HAŠEK, Martin. Autor hry *Koule*: Měla to být obojživelná domina. *iSport.cz* [online]. 2. 2. 2011 [cit. 9. 1. 2013]. ISSN 1213-8991. Dostupné z: <http://isport.blesk.cz/clanek/ostatni/101037/autor-hry-koule-mela-to-byt-objziveln-domina.html/>.

⁷¹ Např. PODSKALSKÁ, Jana. *Koule* byla vržena. *Pražský deník*, 3. 12. 2011, s. 7. – ŠVEJDA, Martin J. *Koule* u nohy Heleny Fibingerové. *Divadelní noviny* 20, 2011, č. 4, s. 11.

inscenace mohlo podílet i jiné vyznění rozhlasové a divadelní verze. To je částečně ovlivněné určitými rozdíly v interpretaci postav a v rozdílném režijním vedení.

Stěžejními postavami rozhlasové i divadelní verze jsou Milena, jeden z moderátorů, Radmila a Milenin trenér. Postava moderátora je však v každé verzi zcela odlišně pojata. V divadelní inscenaci místo servilního rozhlasového redaktora s uhlazeným vystupováním dominuje postava nekompetentního a škodolibého konferenciéra Klubu seniorů.

Pokusit se porovnat odlišnou hereckou práci na postavách je tedy možné pouze v případě Mileny, Radmily a trenéra Jaroslava Háchy. Srovnání je ztížené rozdílnými výrazovými prostředky v rozhlasovém a divadelním médiu, tak také, kromě postavy Mileny, omezeným prostorem, který je dalším postavám poskytnut.

Postavu Mileny ztvárnila v obou inscenacích Pavla Tomicová. Domnívám se, že v případě divadelní inscenace se nedá hovořit o nějakém významnějším posunu v interpretaci postavy, samozřejmě v ní má ale Pavla Tomicová více prostoru k znázornění Mileniny živelnosti, marnivosti, mocichtivosti, obětavosti nebo bezprostřednosti. Na Milenině polidštění, bližšímu porozumění její komplikované osobnosti či zjemnění hraničních poloh jejího vystupování, se v divadelní verzi pochopitelně podílí práce Pavly Tomicové s pohybem, gesty a mimikou. Interpretaci postavy ovlivňují také bezprostřední reakce diváků. Neopomenutelný podíl mají také interakce postavy s Maminkou a se vzpěračem Ivem Vozembou. Jak vztah matky a dcery, tak milenecký vztah postavu Mileny ukazují v dalších polohách.

Ani v případě Radmily se nedá hovořit o zásadním posunu v interpretaci postavy. V podání Johanny Tesařové lze u Radmily mluvit o náznacích živosti, zájmu o okolní svět, o to výraznější je i projevená bolest, když se Mileny táže na otázku dětí. Smutná Radmila v podání Zory Valchařové-Poulové rezignovala na radostné chvíle, které život přináší.

Nejvýraznější je odlišná interpretace postavy Milenina trenéra. V podání Rostislava Nováka st. je Jaroslav Hácha odevzdaný svému osudu, rezignovaně vysedává po hospodských zařízeních a pociťuje zatrpkllost vůči celospolečenské situaci. V podání Tomáše Lněničky se trenér nevzdává. Nechybí mu síla a odhodlanost – a to jak po fyzické stránce, tak ve smyslu rázného a otevřeného označení viníků, kteří se účastnili organizace státem řízeného dopingu. Trenér Tomáše Lněničky se také chová neurvaleji a méně empaticky.

Odlišná je v obou inscenacích práce s hudební složkou, což ale do značné míry vyplývá z povahy rozdílných médií. V rozhlasové inscenaci je přímo propojená s osudy postav, zvyšuje dramatičnost jednotlivých situací. V divadelní inscenaci se více podílí

na vytváření estrádní stylizace, čímž je odkazováno na zábavné pořady doby normalizace. Závěrečný hymnus Petra Kotvalda s jednotlivými postavami má zásadní vliv na smířlivé vyznění inscenace.

Jelikož má divadelní verze *Koule* stopáž více než dvojnásobnou, měl David Drábek dostatek prostoru k rozpracování jednotlivých témat. Zatímco v rozhlasové inscenaci je čitelná parodie na veřejnoprávní vysílání, v divadelní inscenaci se díky upuštění od rámce jednoho pořadu satira rozšiřuje na širší oblast mediální produkce – na publicistické relace, talk show, zábavné pořady a lifestylové magazíny. V souvislosti s estrádní stylizací divadelního zpracování, na níž se významně podílelo také scénografické řešení, bylo více poukázáno na jistou podobnost tehdejšího a dnešního způsobu nenáročné zábavy. Ten sice na povrch vypadá odlišně – například bulvarizovaná publicistická relace Sára Tlachecí se zdánlivě prezentuje jako seriózní pořad – ve skutečnosti má ale s tehdejší dobou mnohé společné. Obě inscenace zároveň zobrazují, že se nezměnili ani posluchači a diváci pořadů. Zesměšněná je například jejich omezenost či kýčovitost.

Jan H. Vitvar v souvislosti s rozhlasovou inscenací *Koule* uvádí, že ironický a cynický humor Davida Drábka je svým způsobem smířlivý, neboť je ke každému stejně tvrdý.⁷² V rozhlasové inscenaci se zesměšnění současnosti vztahuje především na parodii intelektuálních pořadů rozhlasového vysílání, přičemž inscenátoři zkonkretizovali prostředí na studio Českého rozhlasu 3 – Vltava, kde se následně rozhlasová inscenace *Koule* vysílala. Jedná se o výrazný sebeironický podíl na interpretaci hry. V divadelní inscenaci se kritika současnosti díky přítomnosti nových postav rozrůstá. Vladimír Hulec se v recenzi divadelní inscenace domnívá, že David Drábek je kritičtější k dnešní době – v porovnání s minulostí je k současnosti nesmířitelný. Postavy z doby normalizace jsou podle něho spíše symboly zneužití státní mašinérií než terčí bezuzdného výsměchu.⁷³

Na případu Mileny se navíc ukazuje téma vyrovnávání se či nevyrovnání s komunistickou minulostí. Známým osobnostem je jejich tehdejší členství ve straně nebo spolupráce s režimem stále vyčítána. Na rozdíl v odlišném přístupu k posuzování minulosti v divadelní inscenaci Milena upozorňuje při obhajobě svého jednání náhlým vyzváním diváků: „*Kdo z vás byl komunista, ať zvedne ruku.*“

V souvislosti se změnou rámce na několik různých pořadů, je nutné zmínit, že se divadelní inscenace blíží formě kabaretu – sledu různých komických scének

⁷² VITVAR, Jan H. Hra, která má koule: Komu vadí dramatinizovaný příběh české dominy Heleny F. *Respekt* 22, 2011, č. 6, s. 66.

⁷³ HULEC, Vladimír. Pavla Tomicová září v politické a společenské satirě Koule. *E15*, 11. 6. 2012, s. 21–22.

a pěveckých vystoupení. Množství komických vystoupení různých postav bylo častým předmětem výhrad divadelních kritiků a recenzentů, mezi nimi i Jany Soprové: „...*Toto zmnožení výrazných postav rozptyluje pozornost a ústřední příběh rozmělnuje. [...] Zjeviště se doslova valí množství hlášek, gagů textových, mimických i pohybových, které vzbuzují bezprostřední diváckou reakci.*“⁷⁴

Michal Zahálka se dokonce domnívá, že se Davidovi Drábkovi funkční klíč k přenesení rozhlasové inscenace na divadelní scénu nepodařilo najít. „*Z jedné z předních kauz loňského roku zbyl mírně bezzubý kabaret, který se občas pokusí cosi nakousnout, ale vzápětí to překryje další dávkou groteskního veselí.*“⁷⁵ Dle jeho názoru jsou v divadelní verzi často jen ilustrovány bizarní výjevy, které lépe vynikly v imaginaci rozhlasového publika. Například obraz Mileniny noční můry, ve které jako King Kong šplhá na vrchol mrakodrapu s maličkým panáčkem Štrougala, může být v představitosti rozhlasového posluchače pozoruhodným obrazem, na jevišti však podle něho působí rozpačitě.⁷⁶ Stejného názoru je také Jana Machalická, která tvrdí, že některé výjevy jsou v poloze chtěného, až dětinského humoru: „*Vysloveně zbytečná je pak předlouhá pasáž s lyžařským výcvikem nalezením trenéra, gagy v přeskáčích s lyžemi by bez Tomicové byly až lehce nesnesitelné.*“⁷⁷ Opačného mínění je Jan Kolář, podle něhož zhmotněné původní zvukové obrazy nejsou, s výjimkou Mileniny dětské vzpomínky na rodinnou oslavu, pouhými doprovodnými ilustracemi. Jevištní obraz Milenina děsivého snu nebo obraz Milenina vypravování o lyžařském výcviku přirovnává ke gagům komiků němé grotesky.⁷⁸ Publikum na tyto komické výstupy reaguje smíchem i potleskem. I přesto lze hovořit o tom, že tempo první části inscenace je i kvůli těmto pasážím pomalejší. Na rychlejším tempu druhé části se značně podílí rychlý sled jednotlivých scén a proměnlivost prostředí, neboť první část se odehrává převážně na besídce v Klubu seniorů.

Jedním ze stěžejních témat obou verzí je problém státem řízeného dopingu v době normalizace. Sport se proměnil v politickou záležitost, v jeden z dalších způsobů, jakým se komunistické státy mohly poměřovat se západní částí světa. Znázorněny jsou také

⁷⁴ SOPROVÁ, Jana. Drábkova Koule na jevišti – recenze. *ČRo 3 - Vltava* (Český rozhlas) [online]. 15. 5. 2012 [cit. 9. 1. 2013]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/mozaika/divadlo/_zprava/drabkova-koule-na-jevisti-recenze--1059605

⁷⁵ ZAHÁLKA, Michal. Nabobtnalá Koule: Kontroverzní rozhlasová hra získala divadelní podobu. Z jedné z předních loňských kauz zbyl mírně bezzubý kabaret. *Hospodářské noviny*, 14. 5. 2012, s. 11.

⁷⁶ Tamtéž. Také Lenka Dombrovská považuje některé scény, především ty, ve kterých se objevují Mileniny rodiče v krojích, za pouhou ilustraci. Srov. DOMBROVSKÁ, Lenka. Země Václava Klačuna: Ve finále divadelní verze Koule zazpívá skutečný Petr Kotvald. *Reflex* 23, 2012, č. 22, s. 56.

⁷⁷ MACHALICKÁ, Jana. Máma všech českých drobečků. *Lidové noviny*, 15. 5. 2012, s. 8.

⁷⁸ KOLÁŘ, cit 63, s. 6.

následky užívání zakázaných látek. V divadelní inscenaci se zintenzivňuje přirovnání, že sportovci se v daném systému stali pokusnými zvířaty, na nichž byly účinky nebezpečných látek testovány.

V obou inscenacích zůstává stěžejní scéna Milenina setkání s Radmilou, téma samoty a nenaplněného mateřství na úkor sportovní kariéry. Milenu i Radmilu postihl stejný osud, každá se s ním ale vyrovnává jiným způsobem. Milena se zahrnuje aktivitami, pořád je v pohybu, snaží se pomáhat lidem. Dokonce nemá čas se ani podívat na televizi, a to i přesto, že je členkou Rady České televize. Veškerou svou činností se snaží samotu vyhýbat, nepřipouštět si ji. O citlivém tématu nechce a nedokáže mluvit. Na jakoukoliv zmínku o něm prudce reaguje. Náhradou nenaplněného mateřství je pro ni láska k národu, kterému podle vlastních slov svými reprezentačními výkony dala radost a hrdost. Pro svou zemi je ochotna se obětovat. Bojí se, aby na ni lidé nezapomněli. Snad proto své sportovní úspěchy a zásluhy opakovaně zmiňuje. I když v rozhlasové verzi Milena redaktora málokdy pustí ke slovu, v divadelní inscenaci je větší mírou zdůrazněna její potřeba sebe prezentace v médiích procházením různými pořady jako způsob boje proti osamocení. Ať se jí dotkne poznámka Asistentky nebo otázka Divačky – vždy se vrátí zpět a pokračuje ve vyprávění svého příběhu. Během své sportovní kariéry byla středem pozornosti, na níž se stala závislou. Radmila své bolesti čelí s plným vědomím, otevřeně si ji přiznává. Na druhou stranu se ale na rozdíl od Mileny, která si uchovává životní optimismus a za smysl svého života považuje konání dobra ve prospěch národa, neumí ze života radovat, hledat v něm to dobré. Spíš pouze přežívá, než že by skutečně žila.

V divadelní verzi je však mrazivých či dojemných obrazů více, což klíčovou scénu částečně upozaduje. Působivé je například, když Maminka za hudebního podkresu písně *Hluboko, hluboko* cituje výroky lidí o tom, čeho v životě před smrtí nejvíce litovali, uveřejněné na sociální síti Facebook. V přednesených citacích zazní „*Měl jsem mít odvahu žít život po svém a měl jsem víc dávat najevo své city*“ nebo „*Neměl jsem promarnit tolik životního času v práci a je škoda, že jsem se včas nerozhodl být šťastnější. Nikdo mi ale bohužel neřekl, že pocit štěstí je životní volba*“. Maminka lituje, že dceru více nebránila, když byla malá. I když kontext uveřejnění těchto výroků na sociální síti působí komicky, zdánlivě nejobyčejnější pravdy, mezi jejichž věděním a řízením se jimi panuje častý rozpor, v dané situaci vyznívají naléhavě.

Jedním z dalších témat obou verzí je také zesměšnění užívání jazyka – různých otřepaných frází, klišé, zdrobnělin a zkomolenin slov. A jak je pro hry Davida Drábka charakteristické, i v případě *Koule* jsou obsaženy autobiografické prvky. Autor se v nich

vyrovnává s některou etapou svého života. Ve hře *Koule* zesměšňuje své dětství.⁷⁹ I když jsou v divadelní inscenaci jednotlivá témata více rozpracovaná a zdůrazněna, neobjevuje se žádné nové téma, které by se podílelo na její odlišné interpretaci.⁸⁰

Domnívám se, že kromě otázky atraktivity tématu z hlediska mediálního zájmu, rozdílného dosahu obou médií a odlišných očekávání spojených s rozhlasovým a divadelním zpracováním, se na rozdílném přijetí obou verzí podílí také dramaturgicko-režijní koncepce, která ovlivňuje odlišné vyznění inscenací. V pojetí Aleše Vrzáka je příběh bývalé slavné koulačky mnohem vážnější, bolestnější, tragičtější. Pojetí Davida Drábka je více komediální, i mrazivé scény jsou často vzápětí zlehčeny.

⁷⁹ Česká televize: Před půlnocí: Rozhlasové hry 21. století. *Česká televize* [online]. 19. 2. 2011 [cit. 9. 6. 2013]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10095690193-pred-pulnoci/211411058370216/>

⁸⁰ Kromě tématu dopingu se hra *Koule* v kontextu her Davida Drábka ničím neodlišuje. I v jeho dalších hrách jsou předmětem kritiky negativní vlastnosti české povahy, politických představitelů, příslušníků popkultury aj.

ZÁVĚR

Ve své práci jsem se věnovala komparaci dvou zpracování hry *Koule* Davida Drábka, a to rozhlasové inscenaci v režii Aleše Vrzáka a divadelní inscenaci v režii Davida Drábka. Zabývala jsem se porovnáním dramatických textů jednotlivých verzí a jejich inscenačními úpravami, v případě divadelní inscenace jsem zaznamenala také další textové úpravy, které postupně vznikaly v průběhu života inscenace. Na základě analýzy rozhlasové a divadelní inscenace jsem se věnovala jejich přijetím, tématy a pojetím. Srovnání inscenací bylo znesnadněno rozdílnou šíří prostředků, které má rozhlasové a divadelní médium k dispozici, tak také odlišným způsobem práce s nimi.

Rozhlasová inscenace je neodmyslitelně spojená s mediálním rozruchem, který vyvolala. Při upuštění od ryze skandalizované roviny záležitosti se jeví jako přínosné rozpoutání obecně pojaté diskuze o úkolech a právech žánru satiry, o svobodě uměleckého projevu, o vztahu svobody projevu a osobnostních práv a o programovém schématu veřejnoprávních médií.⁸¹

David Drábek celou kauzu spojenou s jeho hrou vnímal velmi pobaveně.⁸² Rozporuplných reakcí se neobával ani v divadelním zpracování, kde navíc na bouřlivé mediální ohlasy rozhlasové inscenace zareagoval přidáním postavy Sáry Tlachecí jako odkazu k novinářce Barboře Tachecí, jejíž rozhovor s Helenou Fibingerovou se zásadním způsobem podílel na vyvolání dalších reakcí v médiích. Větší důraz kladl také na téma dopingu a zdravotních následků jeho užívání. Výrazně rozvinuté je také parodické zobrazení mediální praxe.

Pozornost vzbuzuje také způsob práce na divadelní inscenaci. Ještě před začátkem zkoušení inscenace zanesl David Drábek některé poznámky do původního textu rozhlasové hry. S tímto scénářem během zkoušek dále pracoval. Ten se průběžně aktualizoval na základě nových podnětů, které při zkoušení inscenace vznikaly, až do výsledné podoby, která odpovídá jevištní realizaci. Podoba inscenace je však stále obohacována o nové drobné narážky na aktuální politickou a společenskou situaci. Na konkrétní podobu představení mají vliv také jedinečné herecké improvizace a reakce diváků.

⁸¹ Srov. HVÍŽDALA, Karel. Forman pobouřil Hasiče, Švejk se nelíbil vojákům... A Koule? *Aktuálně.cz – Blogy a názory* [online]. 21. 2. 2011 [cit. 9. 1. 2013]. Dostupné z: <http://blog.aktualne.centrum.cz/blogy/karel-hvizdala.php?itemid=12292/>. – JUST, Vladimír. Jde o každý milimetr svobody. *Divadelní noviny* 20, 2011, č. 3, s. 2.

⁸² Divadlo žije! *Česká televize* [online]. 2. 6. 2012 [cit. 9. 6. 2013]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/1095352674-divadlo-zije/21254215081/obsah/>

Postupný vývoj podoby divadelního zpracování je zřetelný také v souvislosti s tím, že na internetových stránkách divadla je uvedeno, že v inscenaci vystupují postavy Štěpánky Haničincové a Jiřiny Švorcové. Ty se v ní však nevyskytují a výstupy s nimi nejsou zaznamenány ani v jedné z textových verzí, které mi divadlo poskytlo.

Obě inscenace umně využívají potenciálu formy daného média. V rozhlasové inscenaci je velmi autenticky simulované skutečné rozhlasové vysílání, v divadelní inscenaci je převedení do prostředí různých pořadů využito k rozvinutí komunikace s diváky. I když hlavní postava Milena odpovídá na otázky různých moderátorů, své odpovědi adresuje především obecnostem, čímž se zvyšuje účast diváků na jejím příběhu.

Přestože David Drábek divadelní verzi obohatil o řadu nových postav a prohloubil jednotlivá témata, zásadní rozdíl mezi oběma inscenacemi spočívá v samotném přístupu k textu, se kterým je možné pracovat jak ve vážnější a tragičtější rovině, jako je tomu v případě rozhlasové inscenace, tak i v rovině více komediální až parodické, jako je tomu v divadelní inscenaci.

O přínosu *Koule* mnohé vypovídají slova Davida Drábka o jeho vnímání smyslu divadelní tvorby, jejichž platnost se však dá vztáhnout i na rozhlasovou verzi: „...*A vedle žurnalistiky by i divadlo mělo dělat svoji práci ve chvíli, kdy se některé věci odchýlí od normálu, pojmenovat věci, které se dějí. Jenom takové divadlo má podle mě smysl. Já jsem si takhle pro sebe divadlo i definoval: nejen diváka pobavit, zaujmout slovem, pohledem a hudbou, ale také – řekněme – otevírat třinácté komnaty. Tesat do toho, co je právě živé. A diskutovat s divákem... Jinak to nemá valný smysl. Divadlo přece není jen zážitková agentura.*“⁸³ V případě *Koule* se mu otevřít třináctou komorou podařilo. Jak se ukázalo, i témata, která jsou přikryta prachem minulosti, jsou pod jejich nánosem stále živá.

⁸³ FRIČOVÁ, Ivana. David Drábek: „Nechci předjímat, ale myslím, že v sobotu večer dojde k urážce majestátu“. *Hradecký deník*, 7. 5. 2012, s. 2.

ANOTACE

Autor: Tereza Sýkorová

Fakulta: Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci

Katedra: Katedra divadelních, filmových a mediálních studií

Název bakalářské práce: Koule Davida Drábka v rozhlase a v divadle

Vedoucí diplomové práce: Doc. PhDr. Jiří Štefanides

Počet znaků: 84 663

Počet příloh: 2

Počet titulů použité literatury: 11

Klíčová slova: Koule, David Drábek, Aleš Vrzák, Klicperovo divadlo v Hradci Králové, Český rozhlas

Bakalářská práce se zabývá dvěma inscenacemi hry Davida Drábka Koule, a to rozhlasovou inscenací v režii Aleše Vrzáka, kterou v roce 2011 uvedla v premiéře tehdejší stanice Český rozhlas 3 – Vltava, a divadelní inscenací v režii Davida Drábka, kterou v roce 2012 nastudoval se souborem Klicperova divadla v Hradci Králové. Práce se věnuje komparaci textových verzí hry a zachycení jejich dalších úprav, analýze inscenací a jejich porovnání s důrazem na jejich přijetí, témata a pojetí.

ANNOTATION

Author: Tereza Sýkorová

Faculty: Philosophical Faculty of the University of Palacký

Department: Department of Theatre, Film and Media Studies

Title of the thesis: Koule by David Drábek in radio broadcast and in theatre

Supervisor of the thesis: Doc. PhDr. Jiří Štefanides

Number of characters: 84 663

Number of supplements: 2

Number of used literature: 11

Key words: Koule, David Drábek, Aleš Vrzák, Klicpera's Theatre Hradec Králové, Czech radio Vltava

This bachelor's thesis considers two productions of David Drábek's play Koule. At first, radio production directed by Aleš Vrzák that was premiered in 2011 in the former Czech radio 3 - Vltava and in second Theatre production directed by David Drábek which was performed by Klicpera's Theatre Hradec Králové in 2012. This thesis compares scripted versions and their further changes, analyses those productions and compares them with emphasis on their acceptance, themes and conceptions.

LITERATURA

- BEČKOVÁ, Veronika. *Dramatika Davida Drábka v Klicperově divadle*. Bakalářská práce. Filozofická fakulta UP Olomouc. Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci, 2012. 92 s.
- BLÁHA, Ivo. *Zvuková dramaturgie audiovizuálního díla*. 2. dopl. vyd. Praha : Akademie múzických umění, 2004. 145 s. ISBN 80-7331-010-4.
- DLAB, Matyáš. *David Drábek: Akvabely; analýza – kontext – inscenační praxe*. Bakalářská práce. Filozofická fakulta UP Olomouc. Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci, 2010. 86 s.
- HANÁČKOVÁ, Andrea. *Český rozhlasový dokument a feature v letech 1990-2005: Poetika žánrů*. 1. vyd. Brno : Janáčkova akademie múzických umění v Brně, 2010. 207 s. ISBN 978-80-86928-79-1.
- JANOUSEK, Martin. *Divadlo v rozhlase. Transkripce divadelní hry do rozhlasové podoby*. Diplomová práce. Filozofická fakulta, MU Brno. Brno : Masarykova univerzita, 2007. 128 s.
- KUNZFELDOVÁ, Kateřina. *Dramatická tvorba Davida Drábka*. Bakalářská práce. Pedagogická fakulta MU Brno. Brno : Masarykova univerzita, 2008. 41 s.
- MALČÍKOVÁ, Michaela. *Zahraniční recepce hry Akvabely Davida Drábka*. Bakalářská práce. Filozofická fakulta, MU Brno. Brno : Masarykova univerzita, 2011. 107 s.
- MARŠÍK, Josef. *Výběrový slovníček termínů slovesné rozhlasové tvorby*. Praha : Sdružení pro rozhlasovou tvorbu, 1999. 60 s.
- ŠTĚRBOVÁ, Alena. *Rozhlasová inscenace*. Teoreticky komentované dějiny české rozhlasové produkce. 1. vyd. Olomouc : Univerzita Palackého, 1995. 149 s. ISBN 80-7067-531-4.
- TOMEK, Roman. *Zákaz cenzury*. Diplomová práce. Právnická fakulta MU Brno. Brno : Masarykova univerzita, 2012. 63 s.
- VEDRAL, Jan – VEDRAL, Jan. *Jiří Horčička - rozhlasový režisér*. 1. vyd. Brno : Větrné mlýny, 2003. 207 s. ISBN 80-86151-83-2.

PRAMENY

Rozhlasová hra

- DRÁBEK, David. *Koule*. 1. vyd. Praha : Filip Tomáš – Akropolis, 2011. 24 s. ISBN 978-80-87481-35-6.
- DRÁBEK, David. *Koule*. In: *Aby se Čechům ovary zachvěly*. 1. vyd. Praha : Filip Tomáš – Akropolis, 2011, s. 217–238. ISBN 978-80-87481-44-8.

Divadelní adaptace rozhlasové hry

- DRÁBEK, David. *Koule*. Divadelní adaptace rozhlasové hry. Průběžný scénář. Poskytnuto Klicperovým divadlem v Hradci Králové v elektronické podobě. 54 s.
- DRÁBEK, David. *Koule*. Divadelní adaptace rozhlasové hry. Výsledný scénář. Poskytnuto Klicperovým divadlem v Hradci Králové v elektronické podobě. 48 s.

Audiozáznam rozhlasové inscenace

- DRÁBEK, David. *Koule* [zvukový záznam na CD]. Praha : Radioservis, 2011.

Videozáznam divadelní inscenace

- DRÁBEK, David. *Koule*. Videozáznam inscenace Klicperova divadla v Hradci Králové z roku 2012. 133 min. Záznam pořízen studiem Klicperovo divadlo Hradec Králové v květnu 2012 pro archivní účely.

Divadelní program

- BIDLASOVÁ, Markéta. *David Drábek – Koule*. Divadelní program. Klicperovo divadlo Hradec Králové, premiéra 12. 5. 2012. Hradec Králové : Klicperovo divadlo, 2012.

Tisková zpráva

- *David Drábek: Koule. Příběh vrhačky*. Tisková zpráva. Klicperovo divadlo Hradec Králové, premiéra 12. 5. 2012. Hradec Králové : Klicperovo divadlo, 2012.

Články v periodickém tisku

- BRÁVEK, Karel. David Drábek: Koule. Rozhlasové anabolikum. *A2* 7, 2011, č. 5, s. 31.
- DOMBROVSKÁ, Lenka. Země Václava Klauna: Ve finále divadelní verze Koule zazpívá skutečný Petr Kotvald. *Reflex* 23, 2012, č. 22, s. 56.
- DRÁBEK, David. Koule a já. *Reflex* 22, 2011, č. 6, s. 71.
- HNILIČKA, Přemysl. „Aféra“ Koule. *Týdeník Rozhlas* 21, 2011, č. 7, s. 4.
- HULEC, Vladimír. Pavla Tomicová září v politické a společenské satíře Koule. *E15*, 11. 6. 2012, s. 21–22.
- CHUCHMA, Josef. Helena a Jarmila, koule a bobule. *Mladá fronta Dnes*, 29. 1. 2011, s. A10.
- JUST, Vladimír. Jde o každý milimetr svobody. *Divadelní noviny* 20, 2011, č. 3, s. 2.
- KOČÍK, René. Koule, která doletěla hodně daleko. *Týdeník Rozhlas* 21, 2011, č. 7, s. 6.
- KOLÁŘ, Jan. Tenkrát jako dneska. *Divadelní noviny* 21, 2012, č. 13, s. 6.
- KOZUMPLÍK, Miloš. Helena Fibingerová: Koulová dáma. *Instinkt* 10, 2011, č. 7, s. 56–61.
- KOZUMPLÍK, Miloš. Sladké mámení dopingu. *Instinkt* 11, 2012, č. 20, s. 29.
- KŘÍŽ, Jiří P. Koule: Klicperovo divadlo Hradec Králové. *Xantypa* 18, 2012, červenec – srpen 2012, s. 116.
- KŘÍŽ, Jiří P. Mým ksichtům se smál i Uhde – na Radě: Scénická verze Drábkovy Koule v Klicperově divadle se proměnila v uragán. *Právo*, 14. 5. 2012, s. 11.
- KŘÍŽ, Jiří P. Satira s Koulí na noze. *Literární noviny*, 3. 3. 2011, s. 3.
- MACHALICKÁ, Jana. Koule – bolestný příběh atletky. *Lidové noviny*, 20. 1. 2011, s. 1.
- MACHALICKÁ, Jana. Koule se valí do divadla. *Lidové noviny*, 12. 5. 2012, s. 32.
- MACHALICKÁ, Jana. Máma všech českých drobečků. *Lidové noviny*, 15. 5. 2012, s. 8.
- MACHALICKÁ, Jana. Sólo pro Tomicovou. *Lidové noviny*, 3. 12. 2011, s. 32.
- MAREČEK, Petr. Dobře mířená Koule Davida Drábka. *Mladá fronta Dnes*, 14. 2. 2011, s. 2.

- MAREČEK, Petr. Doktor Cvach míchá anabolika. *Mladá fronta Dnes – Víkend*, 28. 4. 2012, s. 29.
- MAREČEK, Petr. Explosivní story atletky. *Mladá fronta Dnes – Hradecký kraj*, 10. 5. 2012, s. 3.
- MAREČEK, Petr. Komédie o koulařce našla i soucit. *Mladá fronta Dnes*, 15. 5. 2012, s. D5.
- MATYS, Rudolf. Umění není publicistika. *Týdeník Rozhlas* 21, 2011, č. 7, s. 5.
- NĚMEC, Ivan. O atletce, jež si „sáhla na tep doby“. *Týdeník Rozhlas* 21, 2011, č. 8, s. 21.
- PEŇAS, Jiří. Hra Koule – pocta Fibingerové. *Lidové noviny*, 31. 1. 2011, s. 9.
- PODSKALSKÁ, Jana. Koule byla vržena. *Pražský deník*, 3. 12. 2011, s. 7.
- POKORNÝ, Milan. Jubileum s Koulí. *Týdeník Rozhlas* 21, 2011, č. 45, s. 6.
- SOTONOVÁ, Jana. Rozhlas čeká žaloba. Kvůli hře o atletce Fibingerové. *Lidové noviny*, 5. 2. 2011, s. 4.
- Sukces měsíce: David Drábek: Koule. Režie David Drábek, Klicperovo divadlo Hradec Králové. *Divadelní noviny* 21, 2012, č. 12, s. 2.
- ŠEFL, Milan. Rozhlasový rok ve stínu Koule. *Týdeník Rozhlas* 22, 2012, č. 3, s. 16–17.
- ŠVEJDA, Martin J. Koule u nohy Heleny Fibingerové. *Divadelní noviny* 20, 2011, č. 4, s. 11.
- VARYŠ, Vojtěch. Ještě těžší Koule: Tomicová hraje Fibingerovou. *Instinkt* 11, 2012, č. 20, s. 26–28.
- VELÍŠEK, Martin. Vinohradská 12, čti Vinohradská dvanáctka. *Týdeník Rozhlas* 21, 2011, č. 4, s. 9.
- VITVAR, Jan H. Hra, která má koule: Komu vadí dramatizovaný příběh české dominy Heleny F. *Respekt* 22, 2011, č. 6, s. 66.
- VITVAR, Jan H. Potrefená koulařka: Humor se v Česku stává ohroženým druhem. *Respekt* 22, 2011, č. 7, s. 15.
- VLASÁK, Zbyněk. Cirkus kolem Koule. *Právo*, 17. 2. 2011, s. 6.
- ZAHÁLKA, Michal. Nabobtnalá Koule: Kontroverzní rozhlasová hra získala divadelní podobu. Z jedné z předních loňských kauz zbyl mírně bezzubý kabaret. *Hospodářské noviny*, 14. 5. 2012, s. 11.

- ZÁVODSKÝ, Vít. Klicperovci mají osobitou tvář. *Týdeník Rozhlas* 22, 2012, č. 36, s. 18.

Rozhovory

- FLEGLOVÁ, Jana. Režisér a dramatik David Drábek: Ženy zabírají na umělce. *Topzine.cz* [online]. 11. 8. 2012 [cit. 9. 1. 2013].
Dostupné z: <http://www.topzine.cz/reziser-a-dramatik-david-drabek-zeny-zabiraji-na-umelce>
- FRIČOVÁ, Ivana. David Drábek: “Nechci předjímat, ale myslím, že v sobotu večer dojde k urážce majestátu“. *Hradecký deník*, 7. 5. 2012, s. 2.
- FRIČOVÁ, Ivana. Petr Kotvald o své šílené tečce v hradeckém divadle: “Pěkně to vymysleli, pazdráti!“. *Hradecký deník*, 4. 6. 2012, s. 2.
- FRIČOVÁ, Ivana. Režisér David Drábek: Jsem Willy Wonka, jedu v čokoládě. Pro přátele Karlík. *Deník.cz* [online]. 29. 2. 2012 [cit. 8. 6. 2013].
Dostupné z: <http://www.denik.cz/divadlo/drabek-jede-v-cokolade-pro-pratele-je-proste-karlik-20120229-t1by.html>
- GREGOROVÁ, Magdalena Frydrych. Klicperovo divadlo vrhne Kouli – už zanedlouho! *Pot&lesk* 4 [online]. 2012, č. 8, s. 6 [cit. 8. 6. 2013].
Dostupné z: http://www.klicperovodivadlo.cz/Potlesk_duben_2012.pdf
- HAŠEK, Martin. Autor hry Koule: Měla to být obojživelná domina. *iSport.cz* [online]. 2. 2. 2011 [cit. 9. 1. 2013]. ISSN 1213-8991.
Dostupné z: <http://isport.blesk.cz/clanek/ostatni/101037/autor-hry-koule-mela-to-byt-objzivelnna-domina.html>
- KADLECOVÁ, Kateřina. Klausova xenofobní družina hledá společného nepřítele pro lůzu, říká režisér David Drábek. *Reflex.cz* [online]. 24. 11. 2011 [cit. 19. 4. 2013]. ISSN 1213-8991. Dostupné z: <http://www.reflex.cz/clanek/zpravy/44140/klausova-xenofobni-druzina-hleda-spolecneho-nepriatele-pro-luzu-rika-reziser-david-drabek.html>
- KADLECOVÁ, Kateřina. Zatřást českým ovarem! *Reflex* 22, 2011, č. 47, s. 47–48.
- MACHALICKÁ, Jana. Pavla bude koulařka dobráčka. *Lidové noviny*, 20. 1. 2011, s. 11.
- MACHALICKÁ, Jana. Snad i Viewegh mi na pár vteřin záviděl. *Lidové noviny*, 26. 3. 2011, s. 27.

- MACHALICKÁ, Jana. Svět se má dobývat z provincie. *Lidové noviny*, 22. 5. 2012, s. 8.
- MAREČEK, Petr. Loni se toho seběhlo hrozně moc. *Pot&lesk 4* [online]. 2012, č. 5, s. 8–9 [cit. 8. 6. 2013]. Dostupné z: http://www.klicperovodivadlo.cz/Potlesk_05_2012.pdf
- MAREČEK, Petr. “Mocipáni, podporujte živé umění“. *Mladá fronta Dnes – Hradecký kraj*, 30. 6. 2012, s. 3.
- RATHOUSKÁ, Kateřina. Šlehat do vlastní náтуры. *Týdeník Rozhlas 21*, 2011, č. 45, s. 12–14.
- SLOUKOVÁ, Jana. Všechny nás zavřou, až zčernáme. *Pot&lesk 4* [online]. 2012, č. 9, s. 4 [cit. 8. 6. 2013]. Dostupné z: http://www.klicperovodivadlo.cz/potlesk_kveten_2012.pdf
- SRŠEŇ, Pavel. Svět není černobílý. *Týdeník Rozhlas 22*, 2012, č. 21, s. 12–14.
- TACHECÍ, Barbora. Nejsem Janečkova fanyinka. *Mladá fronta Dnes*, 26. 1. 2011, s. A12.
- VARYŠ, Vojtěch. David Drábek: Trošku jsem to přiosřil. *Instinkt 11*, 2012, č. 20, s. 28.

Internetové zdroje

- BAROŇOVÁ, Hana. Výběr z denního tisku, 15. Května. *ČRo 3 - Vltava (Český rozhlas)* [online]. 15. 5. 2012 [cit. 8. 6. 2013]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/mozaika/ztisku/_zprava/vyber-z-denniho-tisku-15-kvetna--1059287
- (BoJ). ONLINE: Zasedání Rady ČRo, 24.2.2011. *Česká média* [online]. 24. 2. 2011 [cit. 8. 6. 2013]. Dostupné z: <http://www.ceskamedia.cz/article.html?id=371152>
- BOYBOY. Kontroverzní rozhlasová hra Koule. *bozo.cz* [online]. 3. 2. 2011 [cit. 19. 4. 2013]. Dostupné z: <http://bozo.cz/literatura/kontroverzni-rozhlasova-hra-koule/>
- ČTK. Bývalé atletky chtějí po rozhlasu peníze. Ve hře Koule je naškl z dopingu. *iDNES.cz* [online]. 7. 2. 2011 [cit. 8. 6. 2013]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/byvale-atletky-chteji-po-rozhlasu-penize-ve-hre-koule-je-narkl-z-dopingu-1oc-/domaci.aspx?c=A110207_170614_domaci_zep

- ČTK. Hra Koule si odbyla premiéru na prknech Klicperova divadla. *Týden.cz* [online]. 12. 5. 2012 [cit. 9. 1. 2013]. ISSN 1210-9940. Dostupné z: http://www.tyden.cz/rubriky/kultura/divadlo/hra-koule-si-odbyla-premieru-na-prknech-klicperova-divadla_234289.html
- ČTK. Hra Koule vadí Fibingerové s Kratochvílovou. *mam.ihned.cz* [online]. 8. 2. 2011 [cit. 9. 6. 2013]. Dostupné z: <http://m.ihned.cz/c1-49906250-hra-koule-vadi-fibingerove-s-kratochvilovou>
- ČTK. Kontroverzní Koule teď v Klicperově divadle. Dorazí Fibingerová? *Týden.cz* [online]. 6. 5. 2012 [cit. 9. 1. 2013]. ISSN 1210-9940. Dostupné z: http://www.tyden.cz/rubriky/kultura/divadlo/kontroverzni-koule-ted-v-klicperove-divadle-dorazi-fibingerova_233581.html
- ČTK. Na CD vychází slavná hra Koule, která rozzuřila Fibingerovou. *Novinky.cz* [online]. 28. 11. 2011 [cit. 8. 6. 2013]. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/kultura/251749-na-cd-vychazi-slavna-hra-koule-ktera-rozzurila-fibingerovou.html>
- ČTK. Rozhlas rozjíždí sérii her, inspirací té první byla Fibingerová. *Týden.cz* [online]. 25. 1. 2011 [cit. 8. 6. 2013]. ISSN 1210-9940. Dostupné z: http://www.tyden.cz/rubriky/media/radia/rozhlas-rozjizdi-serii-her-inspiraci-te-prvni-byla-fibingerova_192107.html
- ČTK. Rozhlasová hra Koule vychází na CD. *Týden.cz* [online]. 28. 11. 2011 [cit. 9. 1. 2013]. ISSN 1210-9940. Dostupné z: http://www.tyden.cz/rubriky/kultura/divadlo/rozhlasova-hra-koule-vychazi-na-cd_218575.html
- (ČRo 3). David Drábek: Vykřičené domy. *Čro Vltava* [online]. 16. 6. 2011 [cit. 21. 6. 2013]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/vltava/literatura/_zprava/david-drabek-vykricene-domy--906922
- David Drábek: Koule. *ČRo Vltava* [online]. 2011 [cit. 8. 6. 2013]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/vltava/literatura/_zprava/840376
- David Drábek: Švédský stůl. *Český rozhlas – Vltava* [online]. 20. 7. 2010 [cit. 8. 6. 2013]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/vltava/drama/_zprava/david-drabek-svedsky-stul--760447

- DUBSKÝ, Lukáš. Hradecká Koule není kontroverzní, jen velmi zábavná. *i-divadlo.cz* [online]. 12. 5. 2012 [cit. 19. 4. 2013]. Dostupné z: <http://www.i-divadlo.cz/recenze/koule/hradecka-koule-neni-kontroverzni-jen-velmi-zabavna>
- DVOŘÁK, Jan. Konečně se to dá poslouchat! *Česká média* [online]. 27. 1. 2011 [cit. 8. 6. 2013]. Dostupné z: <http://www.ceskamedia.cz/article.html?id=366877>
- FRIČOVÁ, Ivana. Drábkův ďábelský koktejl Koule zvedl diváky ze sedadel. *Deník*, 14. 5. 2012 [cit. 8. 6. 2013].
Dostupné z: http://www.klicperovodivadlo.cz/koule_rec.htm
- FOGLEAROVÁ, Zuzana. S Davidem Drábkem v Semilech. *Český rozhlas* [online]. 19. 4. 2011 [cit. 9. 6. 2013].
Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/informace/hryzive/_zprava/881190
- HRONEŠOVÁ, Iva. Koule vržena do Klicperova divadla. *Divá báze* [online]. 12. 5. 2012 [cit. 9. 1. 2013]. ISSN 1805-1103. Dostupné z: <http://divabaze.cz/novinky/esko/710-koule-vrzena-do-klicperova-divadla.html>
- HVÍŽDALA, Karel. Forman pobouřil Hasiče, Švejk se nelíbil vojákům... *A Koule? Aktuálně.cz – Blogy a názory* [online]. 21. 2. 2011 [cit. 9. 1. 2013].
Dostupné z: <http://blog.aktualne.centrum.cz/blogy/karel-hvizdala.php?itemid=12292>
- (hul). Viditelná Koule a dva Neviditelní herci. *Divadelní noviny* [online]. 28. 10. 2011 [cit. 13. 6. 2013]. ISSN 1210-471X. Dostupné z: <http://www.divadelni-noviny.cz/viditelna-koule-a-dva-neviditelni-herci>
- CHUCHMA, Josef. POLEMIKA: Barbora Tachecí vrhá Kouli mimo výseč. *A atletický svaz je pod vlivem omamných látek iDNES.cz* [online]. 4. 2. 2011 [cit. 19. 4. 2013]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/polemika-barbora-tacheci-vrha-kouli-mimo-vysec-a-atleticky-svaz-je-pod-vlivem-omamnych-latek-g91-/kavarna.aspx?c=A110204_183342_kavarna_chu
- iDNES.cz, ČTK. Rozhlasové ceny má Vondráčková, Munzar a hra, která štve Fibingerovou. *iDNES.cz* [online]. 22. 10. 2011 [cit. 19. 4. 2013].
Dostupné z: http://kultura.idnes.cz/rozhlasovy-boj-vyhrala-vondrackova-a-hra-ktera-nastvala-fibingerovou-1eg-/divadlo.aspx?c=A111022_152415_divadlo_tt
- (iza). V Hradci bude mít premiéru skandální hra. *První zprávy* [online]. 1. 5. 2012 [cit. 8. 6. 2013]. Dostupné z: <http://www.prvnizpravy.cz/zpravy/kultura/v-hradci-bude-mit-premieru-skandalni-hra-koule/>

- (jab). David Drábek vrhá kouli i do divadla. *Česká televize* [online]. 12. 5. 2012 [cit. 26. 6. 2013]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/kultura/176061-drabek-vrha-kouli-i-do-divadla/?mobileRedirect=off>
- (ket). Kontroverzní hra Koule se navází do Fibingerové. *Česká televize* [online]. 14. 2. 2011 [cit. 9. 6. 2013]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/115370-kontroverzni-hra-koule-se-navazi-do-fibingerove/>
- KOLÁŘ, Jan, HULEC, Vladimír, ZAHÁLKA, Michal. Koule: Zábava, nebo bolestná sonda? *Divadelní noviny* [online]. 17. 6. 2012 [cit. 19. 4. 2013]. ISSN 1210-471X. Dostupné z: <http://www.divadelni-noviny.cz/koule-zabava-nebo-bolestna-sonda>
- Koule – Klicperovo divadlo Hradec Králové. *www.i-divadlo.cz* [online]. 2012, 2013 [cit. 8. 6. 2013]. Dostupné z: http://www.i-divadlo.cz/divadlo/klicperovo-divadlo/koule/?subpage=hodnoceni#hra_volby
- Koule. *Klicperovo divadlo* [online]. 2012 [cit. 24. 6. 2013]. Dostupné z: <http://www.klicperovodivadlo.cz/koule.htm>
- Lenka V. Koule v Klicperově divadle. *Oficiální fanklub Petra Kotvalda* [online]. 3. 6. 2012 [cit. 8. 6. 2013]. Dostupné z: <http://www.petrkotvald.cz/2012/06/koule-v-klicperove-divadle/>
- Lidovky.cz, ČTK. Hra Koule vychází na CD. Fibingerové navzdory. *Lidovky.cz* [online]. 28. 11. 2011 [cit. 8. 6. 2013]. Dostupné z: http://www.lidovky.cz/hra-koule-vychazi-na-cd-fibingerove-navzdory-f3n-/kultura.aspx?c=A111128_105609_ln_kultura_btt
- (mis). Drábek: Fibingerová nemá důvod se vztekat. *Česká televize* [online]. 20. 2. 2011 [cit. 9. 6. 2013]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/kultura/115874-drabek-fibingerova-nema-duvod-se-vztekat/>
- MYŠKOVÁ, Ivana. Hra Davida Drábka Koule v projektu Vinohradská 12. *Mozaika - ČRo 3 - Vltava (Český rozhlas)* [online]. 25. 1. 2011 [cit. 9. 6. 2013]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/mozaika/literatura/_zprava/841619
- (nit). Hra Koule je ponižující, zlobí se Kratochvílová. *iSport.cz* [online]. 28. 1. 2011 [cit. 8. 6. 2013]. ISSN 1213-8991. Dostupné z: <http://isport.blesk.cz/clanek/ostatni/100895/hra-koule-je-ponizujici-zlobi-se-kratochvilova.html>

- NOŽIČKA, Josef. Koule – ubohost ze strany veřejnoprávního rozhlasu. *Blog - Josef Nožička (blog.iDNES.cz)* [online]. 1. 2. 2011 [cit. 9. 1. 2013].
Dostupné z: <http://nozicka.blog.idnes.cz/c/175418/Koule-ubohost-ze-strany-verejnopravniho-rozhlasu.html>
- (ob, ČTK). Koule, rozhlasová hra „možná o Heleně Fibingerové“, vyšla na CD. *iDNES.cz* [online]. 28. 11. 2011 [cit. 8. 6. 2013].
Dostupné z: http://kultura.idnes.cz/koule-rozhlasova-hra-mozna-o-helene-fibingerove-vysla-na-cd-pov-/divadlo.aspx?c=A111128_093434_divadlo_ob
- PAŘÍZEK, Martin. Kontroverzní rozhlasová hra Koule míří na prkna Klicperova divadla. *Zprávy.rozhlas.cz* [online]. 12. 5. 2012 [cit. 8. 6. 2013].
Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/zpravy/divadlo/_zprava/kontroverzni-rozhlasova-hra-koule-miri-na-prkna-klicperova-divadla--1058327
- POKORNÝ, Tomáš. Zaremba o hře Koule: Tenkrát dopovali všichni. *iSport.cz* [online]. 29. 1. 2011 [cit. 8. 6. 2013]. ISSN 1213-8991.
Dostupné z: <http://isport.blesk.cz/clanek/ostatni/100913/zaremba-o-hre-koule-tenkrat-dopovali-vsichni.html>
- PONOMAREV, Miroslav. Koule aneb Pavla Tomicová v Příběhu vrhačky. *ČRo 3 - Vltava (Český rozhlas)* [online]. 11. 5. 2012 [cit. 9. 1. 2013].
Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/mozaika/divadlo/_zprava/koule-aneb-pavla-tomicova-v-pribehu-vrhacky--1057765
- Přemek. David Drábek (1970). *Panáček v říši mluveného slova* [online]. 2007– . [cit. 9. 6. 2013]. Dostupné z: <http://mluveny.panacek.com/autori-reziseri-interpreti/7344-david-drabek-1970.html>
- Přemek. Koule (2010, 2011). *Panáček v říši mluveného slova* [online]. 2010, 2013 [cit. 8. 6. 2013]. Dostupné z: <http://mluveny.panacek.com/rozhlasove-hry/44204-koule-2010.html>
- (red). Nejsem King Kong! Fibingerovou rozhlas nepotěšil. *Týden.cz* [online]. 27. 1. 2011 [cit. 8. 9. 2013]. ISSN 1210-9940.
Dostupné z: http://www.tyden.cz/rubriky/media/nejsem-king-kong-fibingerovou-rozhlas-nepotesil_192330.html
- SEMELKOVÁ, Jana. Koule – skvělá rozhlasová hra. *Kultura21.cz* [online]. 14. 2. 2012 [cit. 8. 6. 2013]. Dostupné z: <http://www.kultura21.cz/divadlo/3755-koule-skvela-rozhlasova-hra>

- SKOŘEPA, Pavel – Vacek, Patrik. Šokující hra Koule: Fibingerová brala doping! *iSport.cz* [online]. 27. 1. 2011 [cit. 8. 6. 2013]. ISSN 1213-8991.
Dostupné z: <http://isport.blesk.cz/clanek/ostatni/100837/sokujici-hra-koule-fibingerova-brala-doping.html>
- SOPROVÁ, Jana. Drábkova Koule na jevišti – recenze. *ČRo 3 - Vltava (Český rozhlas)* [online]. 15. 5. 2012 [cit. 9. 1. 2013].
Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/mozaika/divadlo/_zprava/drabkova-koule-na-jevisti-recenze--1059605
- SOTONOVÁ, Jana. Atleti si stěžují na hru Koule. Rozhlasoví radní si hru musí poslechnout. *Lidovky.cz* [online]. 31. 1. 2011 [cit. 19. 4. 2013]. ISSN 1213-1385.
Dostupné z: http://www.lidovky.cz/atleti-si-stezuji-na-hru-koule-rozhlasovi-radni-si-hru-musi-poslechnout-1on-/ln-media.asp?c=A110131_102157_ln-media_hs
- STRNAD, Radek. Ironická Koule den po volbách dopadla, rozesmála, poučila. *Mostecký deník* [online]. 16. 10. 2012 [cit. 8. 6. 2013].
Dostupné z: http://mostecky.denik.cz/kultura_region/ironicka-koule-den-po-volbach-dopadla-rozesmala-poucila-20121016-e9jv.html
- ŠESTÁKOVÁ, Iveta. Divadlo evropských regionů Hradec Králové 2012 – Koule. *RozRazil Online: divadelní nonstop* [online]. 25. 6. 2012 [cit. 9. 1. 2013].
ISSN 1802-3991. Dostupné z: <http://www.rozrazilonline.cz/clanky/957-Divadlo-evropskych-regionu-Hradec-Kralove-2012-Koule>
- TACHECÍ, Barbora. Hrou o dopující koulařce si se mnou vyřizují účty, míní Fibingerová. *iDNES.cz* [online]. 25. 1. 2011 [cit. 19. 4. 2013].
Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/hrou-o-dopujici-koularce-si-se-mnou-vyrizuji-ucty-mini-fibingerova-1fk-/domaci.aspx?c=A110125_153030_domaci_jw
- TACHECÍ, Barbora. NÁZOR: Tečka za rozhlasovou Koulí aneb kdo přijde na řadu po Fibingerové. *iDNES.cz* [online]. 10. 5. 2012 [cit. 8. 6. 2013]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/nazor-tecka-za-rozhlasovou-kouli-aneb-kdo-prijde-na-radu-po-fibingerove-13m-/domaci.aspx?c=A110201_230834_domaci_hro
- TACHECÍ, Barbora. POLEMKA: Výseč máme každý jinde, odpovídá Barbora Tachecí Chuchmovi. *iDNES.cz* [online]. 8. 2. 2011 [cit. 19. 4. 2013].
Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/polemika-barbora-tacheci-vrha-kouli-mimo-vysece-a-atleticky-svaz-je-pod-vlivem-omamnych-latek-g91-/kavarna.aspx?c=A110204_183342_kavarna_chu

- WIRNITZER, Jan – POLÁKOVÁ, Jana. Barbora Tachecí se zhroutila, je v léčebně v Bohnicích. *iDNES.cz* [online]. 7. 2. 2008 [cit. 26. 6. 2013].
Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/barbora-tacheci-se-zhroutila-je-v-lecebne-v-bohnicich-f9m-/domaci.aspx?c=A080207_123710_domaci_jw
- (wer). Žaloba na rozhlas! Kvůli Fibingerové. *Ahaonline.cz* [online]. 7. 2. 2011 [cit. 9. 6. 2013]. Dostupné z: <http://www.ahaonline.cz/clanek/musite-vedet/54838/zaloba-na-rozhlas-kvuli-fibingerove.html>
- (zal). Atleti se chtějí soudit kvůli hře o Fibingerové. *iSport.cz* [online]. 7. 2. 2011 [cit. 8. 6. 2013]. ISSN 1213-8991. Dostupné z: <http://isport.blesk.cz/clanek/svet-hvezd-skandaly/101290/atleti-se-chteji-soudit-kvuli-hre-o-fibingerove.html>

Televizní a rozhlasové reportáže, zvukové záznamy

- Česká televize: Před půlnocí: Rozhlasové hry 21. století. *Česká televize* [online]. 19. 2. 2011 [cit. 9. 6. 2013]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10095690193-pred-pulnoci/211411058370216/>
- Divadlo žije! *Česká televize* [online]. 2. 6. 2012 [cit. 9. 6. 2013].
Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/1095352674-divadlo-zije/21254215081/obsah/>
- Koule v divadle. In: Události: 17. 2. 2011. *Česká televize* [online]. 17. 2. 2011 [cit. 9. 6. 2013]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/1097181328-udalosti/211411000100217/obsah/147986-koule-v-divadle/>
- Premiéra hry Davida Drábka Koule nadchla diváky. *Hradecká internetová televize* [online]. 13. 5. 2012 [cit. 9. 6. 2013]. Dostupné z: <http://hkhit.org/Reportaze/Kultura/Premiera-hry-Davida-Drabka-Koule-nadchla-divaky.aspx>
- RATHOUSKÁ, Kateřina. Čajovna (27. 10. 2011 19:00). *Český rozhlas Vltava (archiv - Čajovna)* [online]. 27. 10. 2011 [cit. 9. 6. 2013]. Dostupné z: <http://prehravac.rozhlas.cz/audio/2471419>
- REJŽEK, Jan – JUST, Vladimír. Kritický klub Jana Rejžka. *Český rozhlas 6* [online]. 27. 1. 2011 [cit. 9. 6. 2013]. Dostupné z: http://media.rozhlas.cz/_audio/tematem-debaty-s-vladimirem-justem-jsou-kulturni-aktuality--02244560.mp3
- Zvukový záznam z 2. veřejné schůze Rady Českého rozhlasu 2/2 (24. 2. 2011). *Český rozhlas (archiv)* [online]. 24. 2. 2011 [cit. 9. 6. 2013].
Dostupné z: <http://prehravac.rozhlas.cz/audio/2268262>

E-mailová korespondence autorky (uloženo v archivu autorky):

- Marek Beneš (10. 6. 2013)
- Jana Slouková (10. 6. 2013)
- Martin Velíšek (20. 2. 2013)

PŘÍLOHY

Seznam příloh:

Příloha č. 1: Inscenační tým, osoby a obsazení – 2011, 2012

Příloha č. 2: Obrazová příloha

Inscenační tým, osoby a obsazení

Rozhlasová inscenace 2011

Premiéra inscenace 25. ledna 2011 na Českém rozhlasu 3 – Vltava.

Inscenační tým:

Režie	Aleš Vrzák
Dramaturg	Martin Velíšek
Zvukový mistr	Milan Křivohlavý

Obsazení:

Milena	Pavla Tomicová
Moderátor	Jan Vondráček
Jaroslav Háša, trenér	Rostislav Novák st.
Radmila, nedostižná legenda	Johanna Tesařová
Mirka, kolegyně z repre	Lucie Polišínská
Janka, kolegyně z repre	Kamil Halbich
Otec	Jan Szymik
Matka	Zdeňka Seifertová
Teta	Apolena Veldová
Strýc	Milan Kačmarčík
Asistent	Jan Hušek
Zvukař	Miroslav Hanuš
Posluchač 1	Jiří Knot
Posluchač 2	Dana Reichová
Posluchač 3	Daniel Raus
Posluchač 4	Dana Batulková
Posluchač 5, Štrougal, Husák	Pavel Tesař
Zpěv	Karel Hála

Divadelní inscenace 2012

Premiéra inscenace 12. května 2012.

Klicperovo divadlo v Hradci Králové

Inscenační tým:

Režie	David Drábek
Dramaturgie	Markéta Bidlasová
Kostýmy	Simona Rybáková
Scéna	Marek Zákostecký
Původní hudba a hudební produkce	Darek Král

Obsazení:

Milena, atletická královna	Pavla Tomicová
Reportérka Lubica a Radmila, atletická legenda	Zora Valchařová-Poulová
Maskérka Miluška, Maminka, Potkanka Vendulka, Moderátorka Ája	Isabela Bencová-Smečková
Asistentka, Sára Tlachecí	Kamila Sedlářová
Karel Hála, Moderátor Klubu seniorů, Doktor Cvach, Král Václav Klaun I.	Jiří Zapletal
Režisér, Tatínek, Trenér Hácha, Moderátor Pája	Tomáš Lněnička
Ivo Vozemba, vzpěrač	Zdeněk Petrák

OBRAZOVÁ PŘÍLOHA

Obr. č. 1 Karel Hála (Jiří Zapletal) a okouzlená Maskérka Miluška
(Isabela Bencová-Smečková)

Zdroj: <http://www.klicperovodivadlo.cz/fotokoule.htm>, foto: Patrik Borecký

Obr. č. 2 Moderátor Klubu seniorů (Jiří Zapletal) zpovídá bývalou atletickou
královnu Milenu (Pavla Tomicová)

Zdroj: <http://www.klicperovodivadlo.cz/fotokoule.htm>, foto: Patrik Borecký

Obr. č. 3 Milena a její trenér (Tomáš Lněnička)

Zdroj: <http://www.klicperovodivadlo.cz/fotokoule.htm>, foto: Patrik Borecký

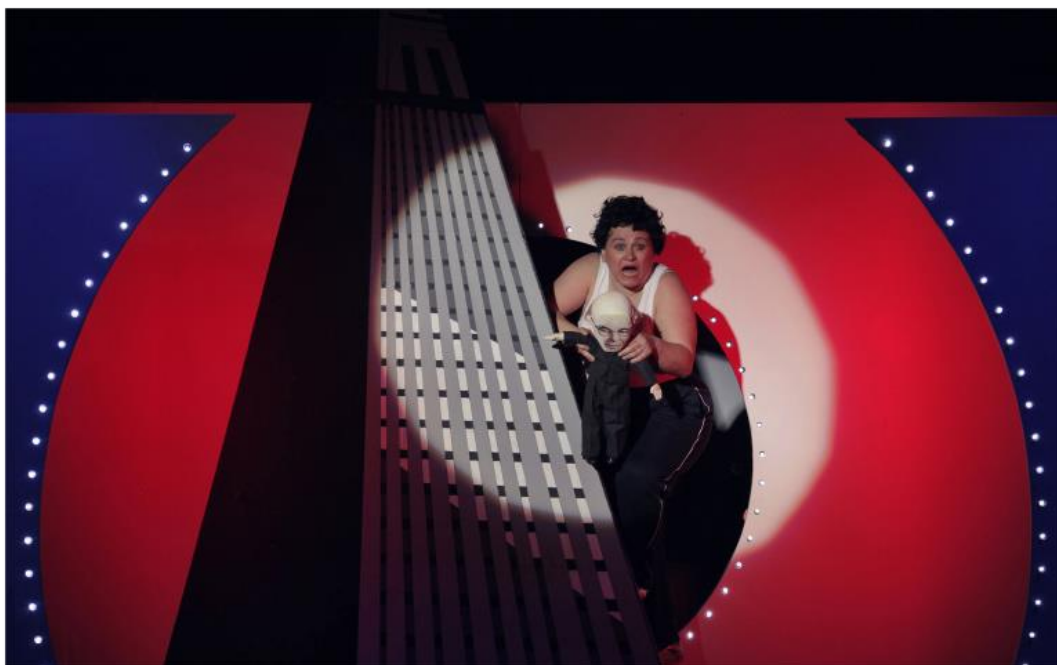
Obr. č. 4 Reportérka Lubica vede rozhovor s Trenérem Háchou
(Zora Valchařová-Poulová a Tomáš Lněnička)

Zdroj: <http://www.klicperovodivadlo.cz/fotokoule.htm>, foto: Patrik Borecký

Obr. č. 5 Milena a Moderátor Klubu seniorů

Zdroj: <http://www.klicperovodivadlo.cz/fotokoule.htm>, foto: Patrik Borecký

Obr. č. 6 Milena ve snu jako King Kong zachraňuje komunistické představitele

Zdroj: <http://www.klicperovodivadlo.cz/fotokoule.htm>, foto: Patrik Borecký

Obr. č. 7 Soustředění atletek v Horažďovicích

Zdroj: <http://www.klicperovodivadlo.cz/fotokoule.htm>, foto: Patrik Borecký

Obr. č. 8 Doktor Cvach (Jiří Zapletal) podávající pokyny ohledně dopingu,
v pozadí Potkanka Vendulka (Isabela Bencová-Smečková)

Zdroj: <http://www.klicperovodivadlo.cz/fotokoule.htm>, foto: Patrik Borecký

Obr. č. 9 Milena v obecní tělocvičně předvádí vrh koulí

Zdroj: <http://www.klicperovodivadlo.cz/fotokoule.htm>, foto: Patrik Borecký

Obr. č. 10 Sára Tlachečí (Kamila Sedlářová), v pozadí vzpěrač Ivo Vozemba (Zdeněk Petrák) s Potkankou Vendulkou (Isabela Bencová-Smečková)

Zdroj: <http://www.klicperovodivadlo.cz/fotokoule.htm>, foto: Patrik Borecký

Obr. č. 11 Milena nesnese komentář Sáry Tlachecí

Zdroj: <http://www.klicperovodivadlo.cz/fotokoule.htm>, foto: Patrik Borecký

Obr. č. 12 Moderátorka Ája (Isabela Bencová-Smečková)
na návštěvě u Mileny doma

Zdroj: <http://www.klicperovodivadlo.cz/fotokoule.htm>, foto: Patrik Borecký